

Plan for naturmangfold 2025-2037

Temaplan

Vedtatt 3.9.2025

Innhold

1 Hva er naturmangfold?	4
2 Om planen	5
2.1 Formål med planen	6
2.2 Hvorfor trenger vi en plan for naturmangfold?	6
2.3 Prosess og medvirkning.....	7
3 Rettslig grunnlag, prinsipper og rammevilkår	8
3.1 Internasjonale rammer - Hva betyr det for Kongsvinger?	8
3.2 Kommunens forvaltningsansvar	9
3.3 Kommunens roller og virkemidler	11
4 Status og utfordringer for naturmangfoldet i Kongsvinger	12
4.1 Naturen i Kongsvinger	13
4.1.1 Vernet natur	18
4.1.2 Arter	19
4.1.3 Naturtyper	27
4.1.4 Kulturlandskap og andre miljøverdier i jordbruket.....	36
4.1.5 Skogmiljø	39
4.1.6 Vannmiljø	43
4.1.7 Grønnstruktur og naturmangfold.....	47
4.2 Hva påvirker naturmangfoldet?	48
4.3 Verktøy for naturvennlig arealforvaltning	51
4.4 Naturrestaurering i Kongsvinger	53
5 Tilskuddsordninger	57
6 Mål, Strategier og handlingsdel	70
6.1 Mål.....	71
6.2 Strategier	71
6.2.1 Øke og bruke kunnskapsgrunnlaget om biologisk mangfold, naturverdier og økosystemer	72
6.2.2 Styrke hensynet til naturmangfold i kommunens arealplanlegging, og ved forvaltning, drift og skjøtsel av viktige naturområder	73
6.2.3 Sikre tilgang til friluftsområder og grønne lunger i nærmiljøet.....	74
6.2.4 Unngå utbygging av karbonrike arealer så langt som mulig, spesielt myr	75
6.2.5 Ta vare på og videreutvikle jord- og skogressursene i kommunen	76
6.2.6 Videreutvikle blågrønne løsninger som håndterer overvann og styrker fokuset på arealutvikling som håndterer ekstremnedbør	78

Temaplan for Naturmangfold

6.3 Handlingsdelen	80
6.3.1 Oppdrag	81
6.3.2 Tiltak	100
7 Vedlegg	100
7.1 Vedlegg 1 - Kunnskapsgrunnlag for plan for naturmangfold 2025	100
7.2 Vedlegg 2 - Spørreundersøkelse om naturmangfold 2024	100

1 Hva er naturmangfold?

I følge naturmangfoldloven kan naturmangfold defineres som biologisk mangfold, landskapsmessig mangfold og geologisk mangfold, som ikke i det alt vesentlige er et resultat av menneskers påvirkning.

Naturmangfold er summen av biologisk mangfold, landskapsmessig mangfold og geologisk mangfold. Mangfold som er rent menneskeskapt, som for eksempel en kirkegård, asfalterte plasser og lignende regnes ikke som naturmangfold. Det kan allikevel finnes seg naturmangfold i menneskeskapt arealer, for eksempel en hage, hule eiker i en park, en slåttemark eller i en kunstig anlagt dam.

Figur 1. Tiur. Foto: Kongsvinger kommune.

2 Om planen

Kongsvinger kommune fikk støtte fra Miljødirektoratet i 2023 til å lage en plan for naturmangfold. Arbeidet ble igangsatt sommeren 2023 og har pågått fram til våren 2025. Det ble vedtatt et planprogram i kommunestyret 21.9.2023 (Saksnr. 20/1196). Planen skal være utformet som en

temaplan med en handlingsplan for naturmangfold, og med medvirkning og lokalpolitisk forankring tilsvarende en kommunedelplan.

Alle temaplaner som utarbeides i Kongsvinger kommune skal ha en handlingsdel som skal revideres hvert år. Slik sikrer vi at prioriteringene blir omsatt til praktisk handling og ressursallokering i kommunens handlingsdel med økonomiplan og budsjett.

Figur 2. Blåveis i Sykehuskogen. Foto: Kjersti Dybendal.

2.1 Formål med planen

Plan for naturmangfold skal være Kongsvinger kommunes verktøy for oppfølging og konkretisering av målsettingene i kommuneplanens samfunnsdel og nasjonale og internasjonale planverk. Planen skal sørge for kunnskapsbasert, helhetlig og forutsigbar forvaltning av naturmangfoldet i kommunen. I kapittel 6 vises hvilke grep kommunen bør ta for å stanse tap av naturmangfold i årene som kommer. Planen skal ligge til grunn for saksbehandling som angår naturmangfold. Planen skal i tillegg bidra til å skape bevissthet og eierskap til naturen hos både innbyggere og ansatte i Kongsvinger kommune.

2.2 Hvorfor trenger vi en plan for naturmangfold?

Naturmangfoldet har verdi både som livsgrunnlag, opplevelsesverdi og utgangspunkt for verdiskapning. Kommunen har en nøkkelrolle i å sikre at naturen blir forvaltet på en god måte og gjennom dette bidra til å stanse tapet av naturmangfold.

Arealendringer er den viktigste påvirkningsfaktoren for naturmangfoldet i Norge i dag. De beslutningene som tas gjennom kommunenes arealplanlegging etter plan- og bygningsloven, har i sum stor betydning for hvordan naturmangfoldet blir ivaretatt. En plan for naturmangfold er et kunnskapsgrunnlag og

verktøy i kommunens arbeid med å ivareta naturmangfold. Det gjelder både innenfor arealplanleggingen etter plan- og bygningsloven og annen planlegging og forvaltning.

Figur 3. Fiolet greinkøllesopp. Foto: Kongsvinger kommune.

2.3 Prosess og medvirkning

Arbeidet med plan for naturmangfold startet opp sommeren 2023 og planprogram til plan for naturmangfold ble vedtatt 21.9.2023. Det har vært en tverrfaglig arbeidsgruppe som har jobbet med planen. Gruppen har utarbeidet høringsutkast og gjennomført prosess og medvirkning i forhold til planen. Gruppen har bestått av personer med ulike fagkompetanser.

Kommunen åpnet for bred lokal deltagelse i planarbeidet ved å invitere organisasjoner, lag og foreninger fra lokalsamfunnet inn i en referansegruppe. Referansegruppen har hatt to møter. Det første møte ble arrangert 29.11.2023. Det andre møte ble arrangert 12.6.2024. Tilbakemeldingene fra referansegruppen har blitt gjennomgått av arbeidsgruppen og relevante innspill er det tatt hensyn til i utarbeidelse av planen.

Sommeren 2024 åpnet kommunen for medvirkning gjennom en spørreundersøkelse om naturmangfold som ble publisert på kommunens nettside. Undersøkelsen var hovedsakelig rettet mot barn og unge fra barneskolealder til videregående skolealder, men var også åpen for alle innbyggere i kommunen og andre som har tilknytning til kommunen. Resultatene fra spørreundersøkelsen kan leses i vedlegg 2.

19. mars 2025 ble det gjennomført en kort workshop med komité for miljø og samfunnsutvikling.

3 Rettslig grunnlag, prinsipper og rammevilkår

3.1 Internasjonale rammer - Hva betyr det for Kongsvinger?

Kongsvinger kommune er en del av verden, og det vi gjør lokalt for naturen, er en viktig brikke i det globale arbeidet for å ta vare på naturmangfoldet. Norge har sluttet seg til flere internasjonale avtaler og mål som legger føringer for hvordan vi bruker og beskytter naturen. Disse føringene følges opp av Norge, men får allikevel en betydning for Kongsvingers arbeid med naturmangfold i årene framover.

FNs bærekraftsmål er verdens felles plan for å bekjempe fattigdom, stanse klimaendringer og sikre naturen for framtidige generasjoner. I planarbeid i Kongsvinger legger vi særlig vekt på mål 15, «Livet på land», som handler om å stanse tap av natur og arter.

FNs naturpanel (IPBES) gir oss kunnskap om tilstanden i naturen globalt, og hva som truer den. Dette gir viktige innspill til hvordan vi også lokalt bør tenke langsiktig og kunnskapsbasert i arbeidet med naturmangfold.

Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) ble vedtatt i 1992 og Norge er forpliktet til å bevare natur, bruke naturressurser bærekraftig og sikre rettferdig fordeling av fordeler fra naturens ressurser. Dette er prinsipper som også gjelder for lokal forvaltning.

Naturavtalen (Kunming-Montreal-avtalen), som ble vedtatt i 2022, er en oppdatert global handlingsplan for å stoppe tapet av natur innen 2030. Den setter blant annet mål om å:

- Verne 30 % av naturen på land og i havet
- Restaurere ødelagt natur
- Redusere naturskadelige subsidier
- Halvere matsvinn

Norges handlingsplan for naturmangfold (Meld. St. 35 (2023–2024)) viser hvordan vi i Norge skal følge opp naturavtalen. Dette legger føringer også for kommunene, som har en viktig rolle i å ta vare på natur gjennom arealplanlegging, drift og forvaltning.

Figur 4. Hettemåke ved Bæreia i Kongsvinger. Foto: Kjersti Enger Dybendal

3.2 Kommunens forvaltningsansvar

Kongsvinger kommune har et viktig ansvar for å forvalte naturen på en måte som ivaretar både lokale verdier og nasjonale mål. Naturen er en del av vårt felles livsgrunnlag, og kommunen har en sentral rolle i å sikre naturmangfoldet gjennom planlegging, forvaltning og daglige beslutninger.

Flere nasjonale lover gir føringer for hvordan kommunen skal ta hensyn til natur og miljø. Disse lovene gjelder blant annet arealbruk, miljøhensyn, vannforvaltning, skogbruk m.m. Når kommunen gjør vedtak som påvirker natur, skal disse lovene ligge til grunn for vurderingene – både i planarbeid, drift og saksbehandling.

Det finnes ingen enkle eller svart-hvitt svar når det gjelder naturforvaltning. I hver enkelt sak må hensyn vurderes og veies opp mot hverandre. Det handler om å finne gode løsninger som ivaretar både naturverdier og andre samfunnsbehov.

Her er noen av de mest sentrale lovene som kommunen må forholde seg til i arbeidet med naturmangfold:

- [Forurensningsloven](#)
- [Friluftsloven](#)
- [Grunnloven § 112](#)
- [Jordloven](#)
- [Lakse- og innlandsfiskloven](#)
- [Miljøinformasjonsloven](#)
- [Naturmangfoldloven](#)

- [Plan- og bygningsloven](#)
- [Skogbruksloven](#)
- [Vannressursloven](#)
- [Viltloven](#)

I tillegg til loverket må Kongsvinger kommune forholde seg til en rekke forskrifter, retningslinjer og planer som utdyper hvordan naturmangfold skal forvaltes i praksis. Forskrifter, som for eksempel [viltforskriften](#) og [forurensningsforskriften](#), gir detaljerte regler for hvordan ulike typer inngrep og aktiviteter skal håndteres. Lokale forskrifter som blant annet [Granli grunnvannsforskrift](#) beskytter grunnvannkilden på Granli. Nasjonale retningslinjer, som nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, peker ut retning og prioriteringer for hvordan kommunen skal bidra til en bærekraftig samfunnsutvikling.

Kommuneplanens samfunnsdel, kommuneplanens arealdel, kommunens klimaplan og Kongsvinger 2050 er eksempler på andre planer som naturmangfoldsplanen skal samspille med. I tillegg til en rekke andre kommunale planer.

Kommunen skal også følge opp regionale planer, som Innlandet fylkeskommunes regionale plan for klima, energi og miljø, og delta i gjennomføringen av regional klima- og miljøstrategi. I tillegg har kommunen egne styringsdokumenter som legger viktige føringer for hvordan naturen skal tas vare på lokalt. Dette gjelder blant annet kommuneplanens samfunnsdel, kommuneplanens arealdel og kommunal planstrategi. Disse planene viser hvordan Kongsvinger ønsker å utvikle seg framover – med vekt på å forene hensyn til natur, klima, samfunn og økonomi.

Figur 5. Sopp i Sjukehusskogen. Foto: Kjersti Enger Dybendal

3.3 Kommunens roller og virkemidler

Kongsvinger kommune har flere viktige roller i arbeidet med å ta vare på naturmangfoldet – både som planmyndighet, forvalter, tilrettelegger og samfunnsutvikler. Disse rollene gir kommunen både et ansvar og muligheter til å påvirke hvordan naturen forvaltes og brukes i årene framover.

Kommunen som planmyndighet

Gjennom plan- og bygningsloven har kommunen stor innflytelse på hvordan arealer brukes og utvikles. Gjennom kommuneplanens arealdel, reguleringsplaner og dispensasjoner tar kommunen mange beslutninger som direkte påvirker naturverdier. Ved å ta naturhensyn tidlig i planprosessene, og sikre tilstrekkelig kunnskap, kan vi unngå bit-for-bit-nedbygging av verdifulle naturtyper og leveområder.

Kommunen som forvalter

Kommunen eier og drifter selv arealer som skog, parker, friområder, veier og vassdrag. Gjennom aktiv og miljøvennlig forvaltning kan kommunen gå foran som et godt eksempel. Dette gjelder blant annet skjøtsel av kantsoner, ivaretagelse av biologisk mangfold i grøntområder, og miljøtilpasset skogbruk på kommunal grunn.

Kommunen som kunnskapsbygger og veileder

For å kunne ta gode beslutninger er kunnskap om naturen avgjørende. Kommunen har ansvar for å innhente, bruke og formidle relevant kunnskap i saker som berører naturmangfold. I møte med innbyggere, næringsliv og utbyggere er det viktig at kommunen veileder og synliggjør naturhensyn – og viser hvordan de kan ivaretas i praksis.

Kommunen som samfunnsutvikler og samarbeidspartner

Gjennom samarbeid med lag, organisasjoner, næringsaktører, grunneiere og andre myndigheter kan kommunen bidra til å bygge en lokal naturforvaltning som er kunnskapsbasert, inkluderende og effektiv. Samarbeid om skjøtsel, frivillig vern, naturopplevelser og opplæring er eksempler på hvordan kommunen kan styrke arbeidet for naturmangfold sammen med andre.

Figur 6. Traner på Brandval. Foto: Kjersti Enger Dybendal

4 Status og utfordringer for naturmangfoldet i Kongsvinger

Dette kapittelet gir en oppsummering og forkortet versjon av det faglige grunnlaget som er presentert i kunnskapsgrunnlaget for plan for naturmangfold 2025. Kunnskapsgrunnlaget i en egen del og kan leses [her](#) og er et vedlegg til planen (vedlegg 1). Den gir en oversikt over blant annet naturtyper, arter, påvirkninger og økologiske sammenhenger i kommunen.

Oppsummeringen her er ment å gi et rast overblikk over den viktigste informasjonen som ligger til grunn for planens strategier og tiltak. Den skal gi leseren innsikt i hvorfor naturmangfoldet i Kongsvinger er verdifullt, hva som truer det og hvor det er størst behov for innsats.

Kunnskapsgrunnlaget er en viktig del av beslutningsgrunnlaget for kommunen. Det anbefales at fagpersoner, planleggere og andre interesserte bruker kunnskapsgrunnlaget som en utdypende ressurs ved behov for mer detaljerte data, kart og beskrivelser. For kildehenvisninger vises det til kunnskapsgrunnlaget.

Figur 7. Lappugle i Kongsvinger. Foto: Kjersti Dybendal.

4.1 Naturen i Kongsvinger

Geologisk mangfold i Kongsvinger inkluderer variasjoner i berggrunn og løsmasser. Berggrunnen består hovedsakelig av næringsfattige grunnfjellsbergarter som gneiser og granitter, med sporadiske årer av glimmerskifter. Løsmassene består av tykke lag av morenemateriale fra siste istid og flomavsetninger fra en stor flom for over 9000 år siden.

Under siste istid lå deler av Kongsvinger under marin grense, som er 200 meter over havet. Flommen etterlot seg store mengder finkornete løsmasser, med tykkelser opp til 205 meter over havet. Breelavsetninger, som er viktige sand- og grusressurser, finnes i et dalføre øst for Glomma og ved Granli, hvor de også inneholder betydelige grunnvannsreserver.

Berggrunnen i området består av grunnfjell fra jordens urtid, med smale soner av grønnstein, skifer og kvartsitt dannet i prekambriumtiden. Dette geologiske mangfoldet gir Kongsvinger et unikt landskap med betydelige naturressurser og økologiske verdier.

Kongsvingers naturlandskap er formet av kommunens geologiske historie og kjennetegnes av et typisk Østlandslandskap med svakt bølgende terreng, lave åser og store skogområder. Rafjellet, med sine 576 meter over havet, er kommunens høyeste punkt. Vegetasjonen i området tilhører hovedsakelig den sørboreale sonen, preget av barskog med innslag av oreskog og enkelte områder med edelløvskog på de varmeste lokalitetene. I høyereliggende områder finnes mellomboreal barskog, dominert av gran og furu.

Figur 8. Stedstypisk natur i Kongsvinger, utsikt mot Møkeren. Foto: Kjersti Dybendal.

Omtrent 80 % av Kongsvingers areal består av skog, mens myr og ferskvann dekker viktige deler av utmarka. Myrene, både åpne og skogbevokste, spiller en betydelig rolle for økologien ved å opprettholde vannbalanse og lagre karbon, samtidig som de er viktige leveområder for mange arter.

Finnskogen

Finnskogen, som strekker seg langs grensen til Sverige og dekker deler av Kongsvinger, er et stort skogsområde med varierte naturtyper som barskog, myrer, våtmarker og innsjøer. Området har stor verdi både for biologisk mangfold og kulturarv, siden skogfinnene bosatte seg her fra 1500-tallet med en unik svedjebrukskultur. Kulturminner som bygninger, gravplasser og stednavn er fortsatt synlige, og flere av disse er fredet. Selv med aktivt skogbruk, blir naturkvaliteter ivaretatt gjennom bærekraftig forvaltning.

Figur 9. Finnskogen i Kongsvinger. Foto: Kjersti Dybendal

Vestmarka

Vestmarka, et annet betydelig utmarksområde i søndre Hedmark som også berører Kongsvinger, består av barskog på variert terreng med en berggrunn dominert av granitt og gneis. Området har mange små vassdrag, tjern og myrer som er viktige for biologisk mangfold, blant annet for våtmarksfugl og fisk. Vestmarka har ingen jordbruksarealer, men mange spredte sætre, som representerer viktige kulturminner knyttet til tradisjonell utmarksbruk. Skogbruk drives aktivt etter moderne prinsipper, med ulike skogtyper tilpasset terrenget.

Figur 10. Myrlandskap dekket av snø ved Ringshella i Vestmarka. Foto: Kjersti Dybendal

Vannene i Vestmarka er kalkfattige og relativt sure, noe som skyldes berggrunnen og nedbryting av organisk materiale. For å motvirke forsuring kalkes flere vann, og det drives aktivt fiskestell for arter som ørret, gjedde og abbor. Vegetasjonen er typisk for barskog med myr og vann, der furuskog dominerer ryggene og blandingsskog finnes i lisdene. Myrvegetasjonen er næringsfattig, men området er økologisk interessant da det fungerer som møtested for ulike plantearter fra fjell, østlige og kystnære habitater.

Dyrelivet i Vestmarka er typisk for barskogsområder med arter som elg, skogsfugl, hare, samt rovdyr som gaupe, bjørn, ulv og jerv. Fuglelivet inkluderer også våtmarksfugler tilknyttet tjern og myrer. Vestmarka har betydelige kulturminner som sætermiljøer, fløtningsminner og skogshusvær, og området er populært for friluftsliv med aktiviteter som turgåing, sykling, jakt, fiske og ski.

Glomma og andre viktige vassdrag

Glomma, Norges lengste og mest vannrike elv, renner gjennom Kongsvinger fra nord til sørvest. Elva preger landskapet med sine store flommarkssystemer som er unike i Norge. Disse områdene er viktige både økologisk og for artsmangfold, og inkluderer flere typer naturtyper som sand- og leirebanker med spesialiserte planter og viktige habitat for truede arter. Flommarkene fungerer også som viktige rasteplasser for vannfugl under trekkperioder. Glomma og dens sideelver er blant de mest biologisk verdifulle vassdragene i Norge.

Figur 11. Glomma ved Brandval, Foto: Kjersti Dybendal

Kongsvinger har flere store innsjøer og et betydelig ferskvannsareal som utgjør 8,2 % av kommunens totale areal. De største innsjøene er Skasen, Møkeren og Varaldsjøen. I den østlige delen av kommunen renner Brødbølvassdraget, som fortsetter inn i Sverige. Flere mindre elver og bekker i området, som Sikåa, Solbergelva og Sagåa, knytter vannveiene sammen og er viktige for rekruttering av fisk, spesielt ørret. Området har gode leveområder for fisk og andre vannorganismer, noe som er dokumentert gjennom undersøkelser som elektrisk fiske.

Karbonrike areal

Kongsvinger har et typisk innlandsklima med kalde vintre og varme somre, preget av lite vind, moderat nedbør, lav luftfuktighet og store temperatursvingninger. Det er en kobling mellom naturkrisen og klimakrisen, hvor vår bruk av natur påvirker klimaet, og klimaendringer påvirker naturen. Naturmangfold og fungerende økosystemer er viktige for å bekjempe klimaendringene, da de bidrar til karbonlagring. Arealbruksendringer som nedbygging av skog og myr fører til store utslipp og tap av levesteder. Kongsvinger kommune har undersøkt [karbonmengden i myrer](#) og inkludert utslipp og opptak fra skog i sitt [klimaregnskap](#). Bevaring og restaurering av karbonrike arealer er avgjørende for å redusere utslipp og bevare leveområder, noe som er viktig for å oppnå Norges mål om netto null utslipp innen 2050.

Figur 12. Store mengder karbon lagres i myr. Dalermyra i Kongsvinger. Foto: Kjersti Dybendal.

4.1.1 Vernet natur

Kongsvinger kommune har 3 verneområder, alle er naturreservater. Naturreservater er den strengeste formen for områdevern etter naturmangfoldloven. Dette er områder som inneholder truet, sjelden eller sårbar natur, representerer en bestemt naturtype, har en særlig betydning for biologisk mangfold, utgjør en spesiell geologisk forekomst, eller har særskilt naturvitenskapelig verdi. Tabellen under viser hvilke naturreservater som finnes i Kongsvinger kommune. 0,49 % av Kongsvinger kommunes totale areal er vernet.

Navn	Tema	Størrelse	Dato	Faktaark
Særkilampi	Naturreservat	4 785 daa	1993	Lenke
Holmby	Naturreservat	85,2 daa	2014	Lenke
Vålerberget	Naturreservat	220,2 daa	2014	Lenke

Bildet under viser Vålerberget naturreservat.

Figur 13. Vålerberget naturreservat. Foto: Kjersti Dybendal.

4.1.2 Arter

I Kongsvinger er det registrert totalt 4336 forskjellige arter i artsdatabanken per 28.2.2024. Dette er både rødlistede, livskraftige og fremmede arter. Disse dataene gir kun et bilde på antall observerte og registrerte arter i Kongsvinger. Det kan også finnes mange arter i Kongsvinger som ikke er registrert i artsdatabanken.

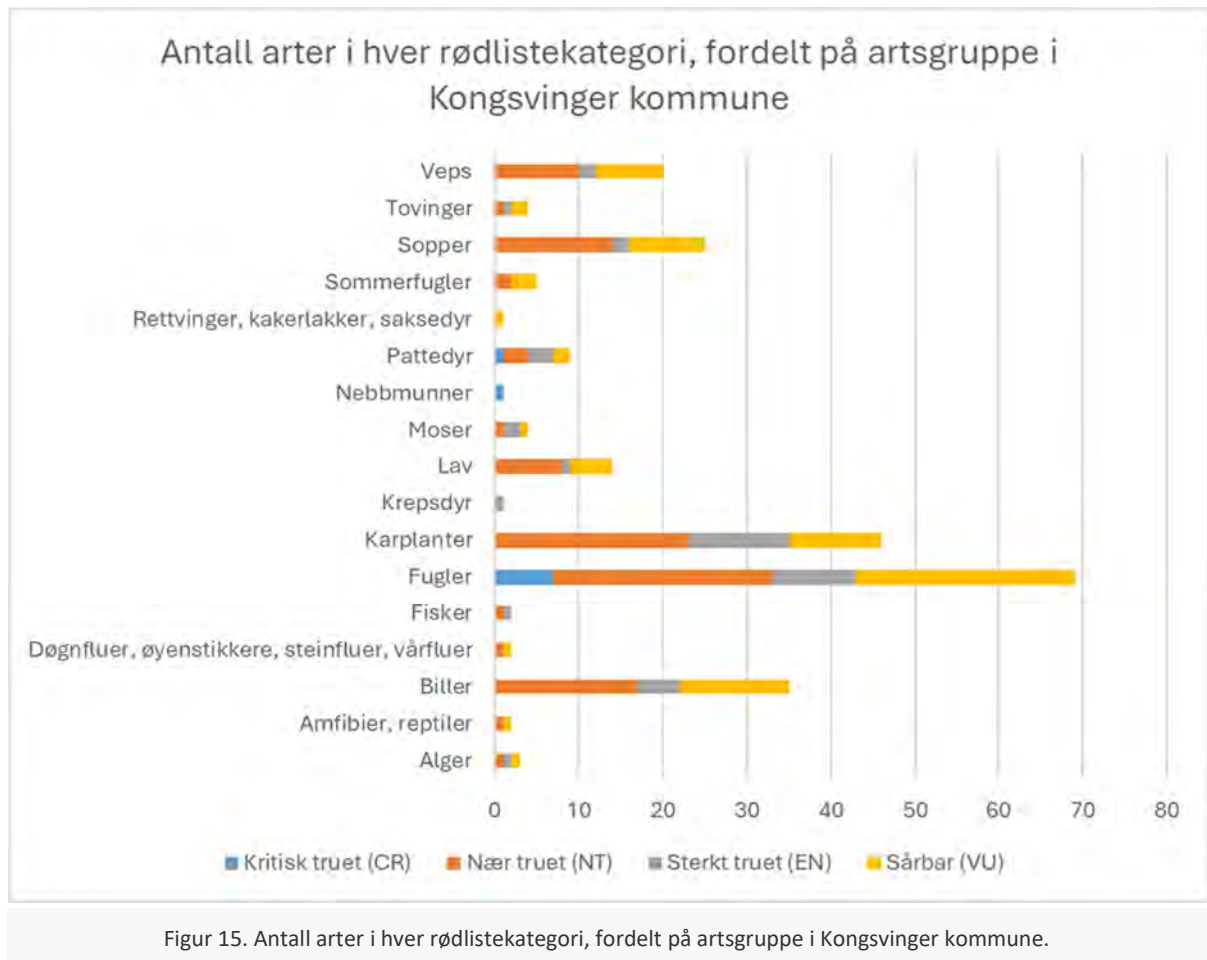
Rødlistede arter

I Kongsvinger er 251 av de totalt 4336 forskjellige arter som er registrert i kommunen rødlistede arter, hvorav 134 er truede arter. Av de rødlistede artene som er observert, så er 54 % truet (sårbar, sterkt truet og kritisk truet) i Kongsvinger. En liste over arter som er observert i Kongsvinger og er truet kan leses kunnskapsgrunnlaget. Bildet under viser den rødlistede planten solblom som er registrert i Kongsvinger og er kritisk truet.

Figur 14. Den rødlistede planten solblom er registrert i Kongsvinger. Foto: Kjersti Dybendal.

Ved å se på antall arter i hver rødlistekategori, fordelt på artsgruppe i Kongsvinger kommune, figur 15, kan man se at det er gjort flest registreringer av truede fugler. Det er også gjort en del registreringer av karplanter, biller, sop og veps.

Figuren viser også at det ikke er gjort så mange registreringer av truede arter og nær truede arter innenfor artsgruppene rettvinger, kakkerlakker, saksedyr, nebmunnner, krepsdyr, fisker, døgnfluer, øyenstikkere, steinfluer, vårfluer, amfibier, reptiler og alger. Om dette skyldes at det ikke finnes så mange slike arter i Kongsvinger, eller om det skyldes kunnskapsmangel eller mangel på registreringer bør undersøkes nærmere.

Arter av nasjonal forvaltningsinteresse

I tillegg til rødlistede arter finnes det flere kategorier av arter som samles under betegnelsen arter av nasjonal forvaltningsinteresse. I Kongsvinger har vi nasjonale ansvarsarter, lokale ansvarsarter, prioriterte arter og fredete arter. Informasjon om disse artene er verdifulle for kommunal arealplanlegging og annen planlegging av arealbruk for å bevare biologisk mangfold. Bildet under viser en heroringvinge som er en lokal ansvarsart for Kongsvinger.

Figur 16. Heroringvinge. Foto: Kongsvinger kommune.

Nasjonale ansvarsarter i Kongsvinger

I den norske rødlista er flere tusen arter vurdert. For 976 av disse artene utgjør populasjonen i Norge 25% eller mer av den europeiske populasjonen, og disse kalles ansvarsarter. 282 av ansvarsartene er truet.

Et eksempel på en nasjonal ansvarsart i Kongsvinger kommune er elvemuslingen (*Margaritifera margaritifera*). Denne arten finnes også på den globale rødlista, og omtrent 40% av de gjenlevende individene i Europa lever i Norge. Norge har derfor et spesielt ansvar for å overvåke elvemuslingen, som har sin egen handlingsplan.

Andre arter som finnes i Kongsvinger som også er nasjonale ansvarsarter er horndykker, sjøorre, elvemusling, vierspurv, fiolett greinkøllesopp, edelkreps, ål (som vises på bildet under). Disse artene er truede arter i Norge som finnes i Kongsvinger og som også er truet på den globale rødlista.

Figur 17. Ål er en nasjonal ansvarsart. Bilde: Kongsvinger kommune.

Tabellen under gir en oversikt over nasjonale ansvarsarter som er registrert i Kongsvinger.

Norsk navn	Vitenskapelig navn	Rødliste-kategori	Artsgruppe	Antall observasjoner
Horndykker	Podiceps auritus	VU	Fugler	5
Sjørørre	Melanitta fusca	VU	Fugler	5
Elvemusling	Margaritifera margaritifera	VU	Bløtdyr	1
Vierspurv	Emberiza rustica	CR	Fugler	1
Fiolett greinkøllesopp	Clavaria zollingeri	VU	Sopper	1
Edelkreps	Astacus astacus	EN	Krepsdyr	40
Ål	Anguilla anguilla	EN	Fisker	41

Lokale ansvarsarter i Kongsvinger

Rapporten [Ansvarsnaturtyper og arter for Hedmark 2023](#) gir en oversikt over naturtyper og arter som kommuner i tidligere Hedmark fylke har et spesielt forvaltningsansvar for. Den beskriver naturtyper og arter med stor utbredelse og viktige forekomster i fylket, som for eksempel slagugle, figur 18.

Figur 18. Slagugle. Foto: Kongsvinger kommune.

Rapporten viser at de fleste forekomstene av disse artene befinner seg utenfor verneområder. Dette innebærer at kommunen har et sentralt ansvar for å ivareta naturmangfoldet i disse områdene, særlig gjennom plan- og bygningsloven, jordloven og skogbruksloven. Samtidig er ansvaret for naturmangfoldforvaltningen delt mellom flere aktører og nivåer, inkludert statlige myndigheter og

Temaplan for Naturmangfold

private grunneiere, som også har viktige roller i forvaltningen av verdifulle naturområder. Tabellen under viser en oversikt over hvilke arter Kongsvinger kommune har et spesielt forvaltningsansvar for.

Norsk navn	Vitenskapelig navn	Rødliste-kategori	Artsgruppe	Antall observasjoner
Ulv	Canis lupus	CR	Pattedyr	82
Lekrefalk	Falco subbuteo	NT	Fugler	48
Slagugle	Strix uralensis	EN	Fugler	2
Heroringvinge	Coenonympha hero	EN	Sommerfugler	0
Elvesandjeger	Cicindela maritima	EN	Biller	4
Skogbakkefly	Xestia collina	LC	Sommerfugler	4
Tobåndet flueblomstgraver	Argogorytes fargeii	NT	Veps	4
Elvebunge	Deschampsia cespitosa sunbsp. glauca	NT	Karplanter	3
Småhundekveke	Elymus caninus var. muticus	NT	Karplanter	12
Evjeslirekne	Persicaria foliosa	EN	Karplanter	9
Sjøpiggnopp	Sparganium gramineum	VU	Karplanter	5
Rødfotslørsopp	Cortinarius colus	LC	Sopper	1
Trollslørsopp	Cortinarius norrlandicus Brandrud	LC	Sopper	0
Huldregélemusling	Hohenbuehelia tremula	LC	Sopper	1

Prioriterte arter i Kongsvinger

Arter kan få ekstra beskyttelse ved å få status som prioriterte arter etter naturmangfoldsloven. Når en art er prioritert, er det forbudt å ta livet av, skade eller ødelegge den. Miljødirektoratet anbefaler nye prioriterte arter til Klima- og miljødepartementet, og det er regjeringen som vedtar dem.

Elvesandjeger er en prioritert art og er registrert i Kongsvinger, figur 19. I dag er det 14 arter som har status som prioritert art i Norge, hvorav 2 er registrert i Kongsvinger. En kartlegging i 2024 viste at den eneste kjente forekomsten av elvesandjeger i Kongsvinger har forsvunnet på grunn av mangel på sandarealer.

Figur 19. Elvesandjeger. Foto: Kongsvinger kommune

Alle prioriterte arter har egne forskrifter som kan leses på lovdata.no, og de med et økologisk funksjonsområde har egne handlingsplaner. Elvesandjeger har et økologisk funksjonsområde og dermed en egen handlingsplan.

Norsk navn	Vitenskapelig navn	Rødliste-kategori	Artsgruppe	Antall observasjoner
Svarthalespove	Hohenbuehelia tremula	LC	Sopper	1
Elvesandjeger	Cicindela maritima	EN	Biller	4

Fredete arter i Kongsvinger

I Norge er 58 arter av karplanter, moser og virvelløse dyr fredet etter forskrift om fredning av truede arter. Disse artene er spesielt truet av høsting eller annet direkte uttak og er beskyttet mot innsamling,

skade og ødeleggelse. Selv om en art er fredet, er den ikke nødvendigvis definert som truet i Norsk rødliste for arter. Noen arter er fredet fordi Norge har et spesielt ansvar for dem gjennom Bernkonvensjonen.

I Kongsvinger er det registrert to fredede arter etter forskrift om fredning av truede arter: Huldreblom og Gråtorvlibelle. Huldreblom ble registrert i 1949 på Austmarka, men det er usikkert om den fortsatt finnes der. Gråtorvlibelle ble registrert ved Sigernessjøen i 2002, med kun to registreringer i kommunen.

Norsk navn	Vitenskapelig navn	Rødliste-kategori	Artsgruppe	Antall observasjoner
Huldreblom	Epipogium aphyllum	VU	Karplanter	1
Gråtorvbille	Leucorrhinia albifrons	LC	Døgnfluer, øyenstikkere, steinfluer, vårfluer	2

Fredning av arter kan også skje gjennom andre bestemmelser, som biotopvern eller spesifikke naturreservater og andre verneområder.

4.1.3 Naturtyper

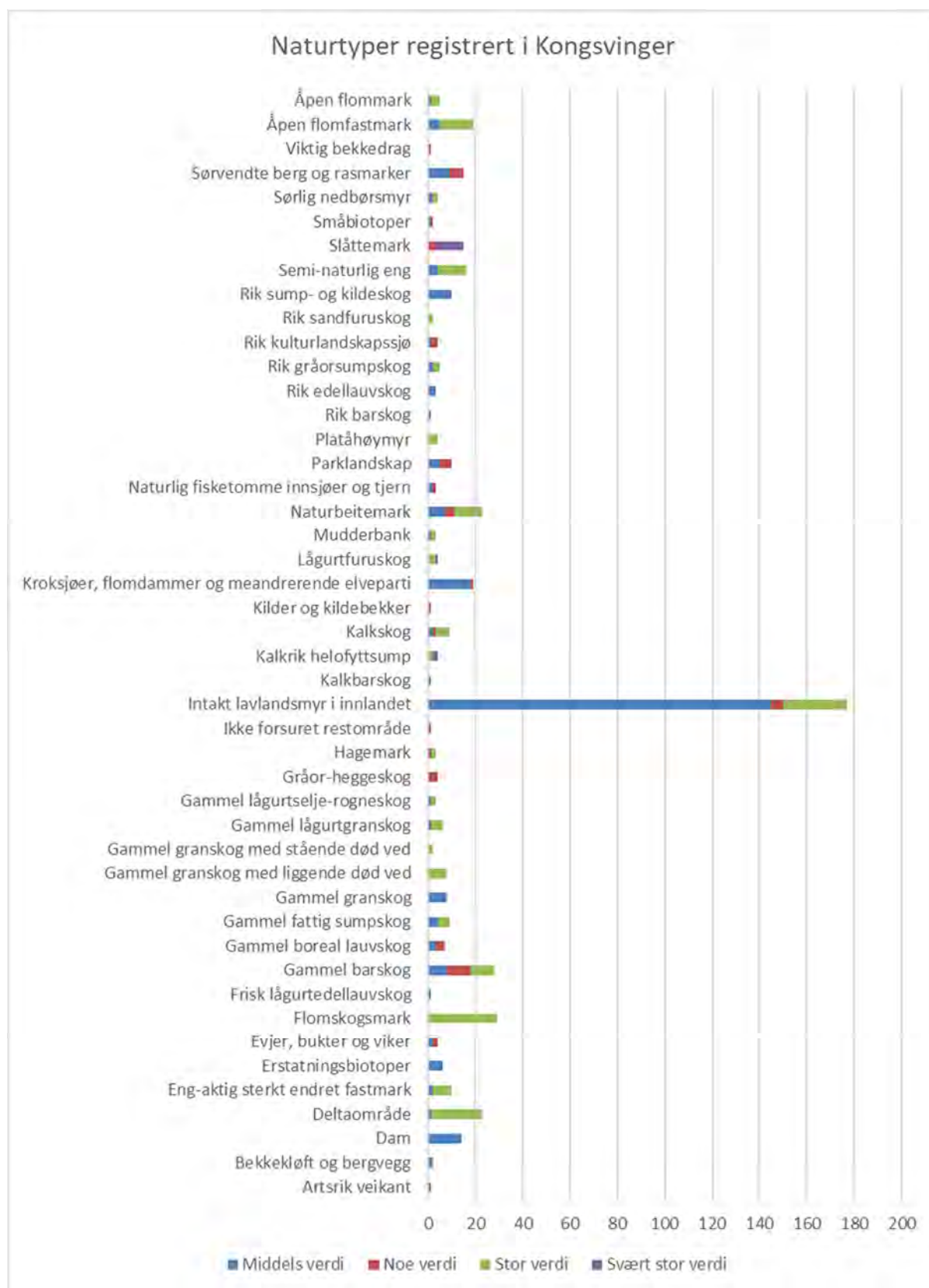
I Kongsvinger ble det gjort en stor innsats på kartlegging av naturtyper i 2000 og 2007, men det ble også gjort en del kartlegginger i 2022 og 2023, ifølge naturbase.

Bildet under viser en gammel granskog med liggende død ved som er registrert i nærheten av Bogerfløyta i Kongsvinger. Denne naturtypen har en stor verdi og er et viktig økosystem og leveområde for mange arter.

Figur 20. Gammel granskog registrert i nærheten av Bogerfløyta. Foto: Kjersti Dybendal.

I Kongsvinger er det registrert 46 ulike naturtyper. Alle disse naturtypene er verdifulle. Det er gjort en kategorisering av verdi hvor en naturtype får verdikategori (middels verdi, noe verdi, stor verdi og svært stor verdi). Alle naturtyper som er registrert i Kongsvinger, med antall registreringer i hver verdikategori er vist i figur 21. Denne informasjonen er synlig i kommunens kartsystem.

Figur 21. Alle naturtyper som er registrert i Kongsvinger, med antall registreringer i hver verdikategori

Av de registrerte områdene i Kongsvinger, så er det 15 områder som er registrert med svært stor verdi. Et eksempel på dette er naturtypen lågurtfuruskog som finnes ved Kongsvinger festning, figur 22.

Figur 22. Lågurtfuruskog ved Kongsvinger festning. Foto: Naturbase.

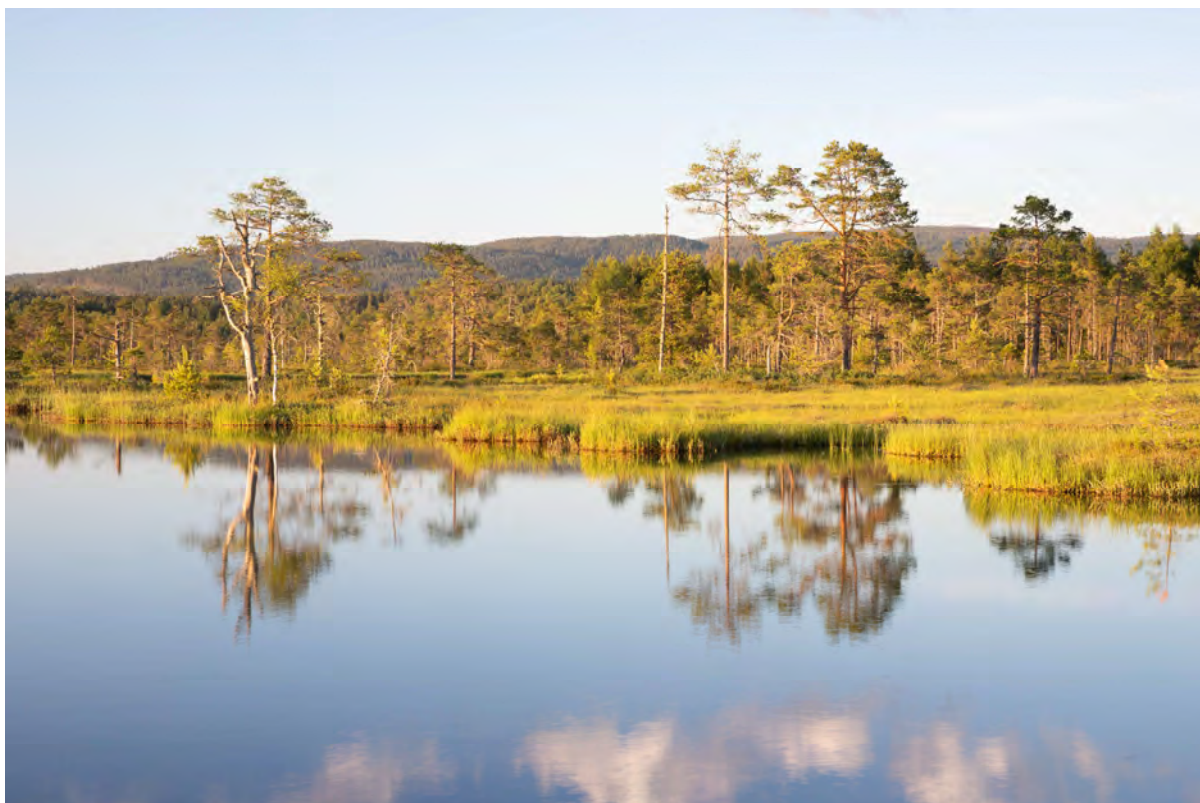
Slåttemark som er registrert flere steder i kommunen og kalkrik helofyttsump ved Vingersjøen er også registrert med svært stor verdi.

Figur 23. Slåttemark med stor verdi. Foto: Kjersti Dybendal.

Rødlistede naturtyper i Kongsvinger

Artsdatabanken har laget en norsk rødliste for naturtyper, som gir oversikt over hvilke naturtyper som har risiko for å forsvinne fra Norge. Dalermyra i Kongsvinger er et eksempel på en truet naturtype, figur 24. Den består av et stort myrkompleks med eksentrisk og konsentrisk høgmyr, som er sterkt truet (EN).

Figur 24. Dalermyra. Foto: Kjersti Dybendal.

Den norske rødlista for naturtyper fra 2018 vurderer 258 naturtyper, hvorav 132 er på rødlista og 74 er truet. Naturtypene er rangert i seks rødlistekategorier: gått tapt (CO), kritisk truet (CR), sterkt truet (EN), sårbar (VU), nær truet (NT) og datamangel (DD). Intakt (LC) er naturtyper som ikke er truet.

I Hedmark er 61 naturtyper vurdert som truet eller nær truet. I Kongsvinger kommune er det registrert 46 ulike naturtyper, hvorav 10 er truet eller nær truet. Tabellen under viser en liste over disse naturtyper.

Naturtype	Rødlistekategori
Slåttemark	CR
Eksentrisk høymyr	EN
Konsentrisk høymyr	EN
Platåhøymyr	EN
Delta	VU
Kalk- og lågurtfuruskog	VU
Flomskogsmark	VU
Åpen flomfastmark	NT

Elveslette	NT
Rik sandfuruskog	NT
Nedbørsmyr	NT

Utvalgte naturtyper i Kongsvinger

Naturtyper som er spesielt viktige å ta vare på kan få status som utvalgte naturtyper etter naturmangfoldsloven. Når en naturtype er utvalgt, skal man ta særskilt hensyn til den og unngå å påvirke områdene negativt, slik at naturtypen ikke får mindre utbredelse eller dårligere økologisk tilstand. Dette gjelder både for offentlig forvaltning og andre som kan påvirke naturtypene.

I dag er åtte naturtyper vedtatt som utvalgte naturtyper: slåttemark, slåttemyr, hule eiker, kalklindeskog, kalksjøer, kystlynghei, åpen grunnlendt kalkmark og olivinskog. I Kongsvinger er det kun registrert slåttemark blant de utvalgte naturtypene, med 12 lokaliteter registrert i Kongsvinger. Det finnes en egen forskrift om utvalgte naturtyper, og alle utvalgte naturtyper har sin egen handlingsplan. For Kongsvinger er handlingsplanen for slåttemark mest aktuell.

Figur 25. Slåttemark i Kongsvinger. Foto: Kjersti Dybendal.

Ansvarsnaturtyper i Kongsvinger

Statsforvalteren i Innlandet har i 2022 laget en oversikt over ansvarsnaturtyper og ansvararter for tidligere Hedmark fylke. Denne oversikten beskriver naturtyper og arter som kommuner i Hedmark har

et spesielt forvaltningsansvar for. Særlig viktig forvaltningsansvar betyr at kommunen har mange eller store forekomster av naturtypen, mens viktig forvaltningsansvar betyr at kommunen har få eller små forekomster av naturtypen. Rapporten viser at de fleste av disse naturtypene og artene befinner seg utenfor verneområder. Dette innebærer at kommunen har en sentral rolle i forvaltningen av disse verdiene, særlig gjennom plan- og bygningsloven, jordloven og skogbruksloven. Samtidig er ansvaret for naturmangfoldet delt mellom ulike myndighet på flere nivåer, samt private grunneiere som også har viktige forvaltningsoppgaver.

Figur 26. Flommarkene ved Vingersjøen er viktige rasteområder for vannfugl under trekket. Foto: Kjersti Dybendal.

Blant de viktige forvaltningsområdene i Hedmark trekkes flommarksystemer langs Glomma fram. Disse områdene er unike og viktige for vannfugl og fiskearter. Våtmark er også en naturtype med et rikt artsmangfold og er hovedleveområde for 289 truede arter i Norge. I Solør-Kongsvinger-området finnes det forekomster av ulike typer nedbørsmyr som er viktige i nasjonal sammenheng. Kongsvingerregionen er tyngdepunkt i Hedmark for ansvarsnaturtypene eksentrisk høymyr, konsentrisk høymyr, platåhøymyr og sørlig nedbørsmyr. I tillegg er det viktige forekomster av gammel fattig sumpskog og rik gransumpskog i regionen.

I tabellen under er det listet opp de naturtypene som Kongsvinger kommune har et særlig viktig og viktig forvaltningsansvar for.

Naturtype	Forvaltningsansvar
Åpen flomfastmark	Særlig viktig
Konsentrisk høymyr	Særlig viktig

Temaplan for Naturmangfold

Eksentrisk høymyr	Særlig viktig
Platåhøymyr	Særlig viktig
Sørlig nedbørsmyr	Særlig viktig
Elvevannmasser	Særlig viktig
Elveslette	Særlig viktig
Store vassdrag/store flommarkssystemer	Særlig viktig
Rik sanfuruskog	Viktig
Flomskogmark	Viktig
Gammel fattig sumpskog	Viktig

Inngrepsfrie områder i Kongsvinger

I Kongsvinger har vi ifølge naturbase 4 inngrepsfrie naturområder i dag. Områdene ligger ganske langt øst i kommunen, og Særkilampi naturreservat er et av disse områdene. [Naturbase](#) har også et kartlag som viser endringer over tid. Der kommer det fram at det har blitt færre inngrepsfrie naturområde i kommunen over tid.

Figur 27. Særkilampi naturreservat. Foto: Kjersti Dybendal.

Natur som ikke er kartlagt

Det er 111 naturtyper som kartlegges etter Miljødirektoratets instruks, og de som ikke står på denne listen blir ikke beskrevet eller registrert. Det fører til at det er store deler av kartlagte områder som ikke registreres som en naturtype.

Områder som ikke er kartlagt og registrert i kart har fortsatt en verdi. Disse områdene har verdi blant annet som leveområde for ulike arter, økosystemtjenester, friluftsområder, grønne korridorer for forflytning av arter og spredning, som en del av et inngrespresfritt naturområde osv.

4.1.4 Kulturlandskap og andre miljøverdier i jordbruket

Jordbruket i Kongsvinger

Jordbruket i Kongsvinger er allsidig, selv om rene planteproduksjoner dominerer. I 2024 var det ifølge Norsk Institutt for Bioøkonomi (NIBIO) ca. 47 000 dekar jordbruksareal i drift. Det drives med korn, grovfôr, potet og grønnsaker. Kommunen har flere melkeprodusenter, ammeku-produsenter, svineprodusenter, eggprodusenter og honningprodusenter. Totalt 120 jordbruksforetak søkte om produksjonstilskudd i 2024, og 78 av disse søkte også om regionalt miljøtilskudd. Det er en stor andel leiejord i kommunen.

Figur 28. Jordbrukslandskap på Brandval i Kongsvinger. Foto: Kjersti Dybendal

Jordbruksarealer og utfordringer

De store, sammenhengende jordbruksarealene som ligger langs Glomma drives intensivt, mens mindre sentralt beliggende arealer risikerer å gå ut av produksjon pga. dårlig arrondering og vanskelig

tilgjengelighet. NIBIO anslår at ca. 8300 dekar, eller 10-12 % av det dyrkede arealet, er ikke i drift. De mest produktive arealene langs Glomma er flomutsatte, noe som fører til avrenning av jordpartikler og næringsstoffer til vassdraget. Dette har resultert i innføring av regionale miljøkrav i Innlandet i 2025.

Nøkkelroller og miljøtiltak

Jordbruket har flere nøkkelroller i samfunnet. Det skal blant annet sørge for inkludert matproduksjon, levende kulturlandskap, biologisk mangfold, bosetting, beredskap og klima- og miljøarbeid. I forbindelse med naturmangfoldplanen er det sentralt å vise til nasjonale, regionale og lokale føringer for miljøtiltak i jordbruket.

Nasjonalt miljøprogram

Nasjonalt miljøprogram 2023-2026 gir retningslinjer for klima og miljømål. Landbruket har et sektoransvar for med fokus på de ni temaene kulturlandskap, biologisk mangfold, kulturminner og kulturmiljøer, tilgjengelighet og friluftsverdier, jord og jordhelse, avrenning til vann, plantevern, utslipp til luft og økologisk landbruk.

Regionalt miljøprogram

Regionalt miljøprogram for Innlandet 2023-2026 fokuserer på å møte miljøutfordringene i fylket og fremme bærekraftig jordbruk. Programmet har som mål å opprettholde et variert og åpent kulturlandskap, bevare natur- og miljøverdier, og redusere forurensning og klimagassutslipp. Programmet gir føringer for bruk av økonomiske virkemidler som regionale miljøtilskudd og SMIL-tilskudd.

Lokal tiltaksstrategi for bruk av SMIL-midler

Den lokale tiltaksstrategien for bruk av SMIL-midler 2024-2027 for Kongsvinger har mål for ulike miljøtemaer, som å stimulere til bevaring av gamle beiteområder, opprettholde biologisk mangfold, ivareta kulturminner, forbedre tilgjengelighet og friluftsliv, redusere avrenning til vann, og redusere klimagassutslipp. Høyest prioritet er gitt til å redusere utslipp til vann og luft. Strategien er lokalt forankret hos blant andre næringsorganisasjonene i jordbruket og er politisk vedtatt.

Virkemidler

Produksjonstilskudd i jordbruket, drenering av jordbruksjord, tiltak i beiteområder, SMIL-ordningen og Utvalgte kulturlandskap Finnskogen (UKL Finnskogen) er viktige økonomiske virkemidler som blant annet skal stimulere til ivaretagelse av biologisk mangfold. Naturmangfold vurderes også ved søknader om nydyrking, omdisponering av dyrket eller dyrkbar jord og i delingssaker.

Figur 29. Landbruksområde i Kongsvinger. Foto: Ragnhild Saakvitne

Utvalgte kulturlandskap i jordbruket

Utvalgte kulturlandskap i jordbruket er et nasjonalt utvalg av kulturlandskap i Norge som viser ulike landskapstyper med både biologiske og kulturhistoriske verdier. Disse områdene har en egen forskrift som regulerer tildeling av tilskudd for å sikre landskap, biologisk mangfold, kulturminner og kulturmiljøer.

I februar 2018 valgte Landbruks- og matdepartementet og Klima- og miljødepartementet ut Finnskogen som et utvalgt kulturlandskap fra 2019. UKL Finnskogen består av seks kjerneområder fordelt på kommunene Våler, Åsnes, Grue og Kongsvinger; Gravberget, Possåsen, Furuberget, Hytjanstorpet, Jammerdal og Abborhøgda.

Figur 30. Abborhøgda. Foto: Merete Winness

Forvaltningsansvaret ble delegert til kommunene fra 2020, med Landbrukskontoret for Våler og Åsnes som ansvarlig for tilskuddsordningen. Informasjon om forvaltningen finnes på hjemmesidene til Kongsvinger kommune og Våler kommune.

Abborhøgda ble fredet i 2019 og eies nå av Fortidsminneforeningen. Jammerdal består av flere eiendommer og grunneiere. Figur 24 viser et bilde av Abborhøgda.

4.1.5 Skogmiljø

Skog er både en fornybar ressurs som spiller en viktig rolle i bioøkonomien, og er samtidig et hjem for over 20 000 arter. For å bevare miljøet og arts mangfoldet kreves gode metoder for skogbruk, inkludert riktig skjøtsel og bevaring av nøkkelbiotoper. Skog er den naturtypen med flest arter, inkludert mange truede arter, og det er avgjørende å beskytte disse områdene for å opprettholde biologisk mangfold.

Figur 31. Sykehuskogen i Kongsvinger. Foto: Kjersti Dybendal.

Skogen rundt Kongsvinger, spesielt Finnskogen, har en rik historie og gir ressurser som mat, medisiner og byggematerialer. 80% av Kongsvinger består av skog, som er levested for mange truede arter. På landsbasis lever nesten halvparten av de truede artene i skog.

Miljøregistrering i skog

Miljøregistrering i skog (MIS) er en omfattende satsing, som fokuserer på forskning, utvikling, formidling og rådgivning for å gjennomføre skogbrukets ansvar for bevaring av miljøverdier. MIS ble implementert del av skogbruksplanleggingen ifra 2002. Mis metodikken registrerer 12 hovedtyper av livsmiljøer med spesiell betydning for biologisk mangfold. Dette verktøyet gir skogeiere informasjon om viktige miljøområder, og har ført til at mange slike områder er avsatt som nøkkelbiotoper. Et sentralt mål for MIS er å produsere og formidle ny kunnskap for å sikre at registrering og forvaltning av miljøverdier er oppdatert og effektiv.

Naturskog i Norge

Begrepet "naturskog" beskriver skog som er lite påvirket av mennesker. Naturskog oppstår ved naturlig foryngelse og har minimal menneskelig påvirkning, slik at skogens naturlige struktur og økologiske prosesser ikke er vesentlig endret. Dette står i kontrast til "kulturskog", som er sterkt påvirket av skogbruk. Mange rødlistede arter er knyttet til naturskog. I januar 2025 ble det første [naturskogskartet](#) for Norge tilgjengelig.

Figur 32. Naturskog ved Vardebergtoppen i Kongsvinger. Foto Øyvind Gammemo.

Vern

Den internasjonale «Parisavtalen for natur» har satt mål om at 30 prosent av natur og hav skal vernes innen 2030. Om lag 18 prosent av Fastlands-Norge er i dag vernet. 30 prosent av Statskogs skogkledde areal er underlagt vern (27%) eller i verneprosess (3%). På samme tidspunkt er om lag 6 prosent av den samlede skogen (offentlig og privat eid) i Norge vernet.

Skogvern er viktig for å bevare naturmangfold. Det pågår en særskilt verneprosess knyttet til Stortingets vedtak om vern av 10 prosent av norsk skog. Statens egne eiendommer blir særlig vurdert for å oppnå vernemålet. Over 25.000.000 dekar av Statskog sine arealer er vernet med over 400 ulike verneområder som nasjonalparker, landskapsvern og naturreservat.

Nasjonalparker er store naturområder med særegne eller representative økosystemer. De kan også være landskap uten tyngre naturinngrep. Naturreservat er den strengeste formen for områdevern etter naturmangfoldloven.

Frivillig vern

Ordningen med Frivillig vern av skog har økt verneandelen av skogarealet i Norge fra 1,6 prosent før 2004 til rundt 6 prosent i 2024. Frivillig vern innebærer at skogeiere tilbyr skog til vern, og hvis området har natur- og miljøkvaliteter som tilsier vern, kan det bli gjennom en prosess mellom Staten og skogeier vernet som naturreservat. Skogeierne får erstatning for tapte inntekter fra skogbruk, men beholder eiendomsretten og rettigheter til jakt, fiske og beite. Verneforskriften regulerer bruken av området, inkludert motorisert ferdsel og tilretteleggingstiltak for friluftsliv.

Skogbruken i Kongsvinger

Totalt produktivt skogareal i Kongsvinger er 797.649 dekar. Skogen har vært en viktig ressurs for Kongsvinger gjennom tidene med tømmerhogst for trelastindustrien med sagbruk og trelasthandel. Skogbruket i Kongsvinger har gjennom generasjoner vært aktivt drevet med slutthogster, tynninger og skogkultur. Kongsvinger skogbruket ligger som av de mest aktive kommunene i innlandet på gjennomførte tiltak i skogbruket. Regionen står overfor utfordringer som snutebilleskader og ytterligere behov for ungsogpleie, samt viktigheten av et godt fungerende skogsbilvegnett for å sikre effektiv logistikk og økonomi i skognæringen. Rekruttering og kompetanseheving blant skogeiere er avgjørende for å opprettholde kunnskapen om skogbruk. Markedssituasjonen viser at mye av råstoffet eksporteres, selv om regionen har en betydelig tremekanisk industri.

Figur 33. Lukket hogst på Sæter, Kongsvinger kommuneskog. Foto: Nortømmer AS

Vilt

Hjorteviltforvaltningen i Kongsvinger kommune er en viktig del av kommunens ansvar, som inkluderer forvaltning av elg, hjort og rådyr basert på jakt- og fallviltstatistikk. Kommunen sikrer bærekraftige bestander gjennom målsettinger, godkjenning av vald og bestandsplaner, samt tildeling av fellingstillatelser. I tillegg testes fallvilt for skrantesjuke for å sikre sunne bestander. Forvaltningen av småvilt og store rovdyr håndteres av grunneiere og Statsforvalteren. Viltpåkjørsler er et betydelig problem, påvirket av faktorer som hjorteviltets tetthet, vegetasjon, sesongvariasjoner, trafikkintensitet, værforhold og infrastrukturbygging. En helhetlig tilnærming med tiltak som vegetasjonskontroll, gjerdning og faunapassasjer er nødvendig for å redusere antall viltpåkjørsler.

Figur 34. Elg. Foto: Kongsvinger kommune.

4.1.6 Vannmiljø

Ferskvann er en viktig naturtype med et rikt artsmangfold, og utgjør hovedleveområdet for mange truede arter i Norge. I Kongsvinger dekker ferskvann hele 8,2 % av arealet, med store elver som Glomma og Brødbølvassdraget, samt flere innsjøer og våtmarker som Vingersjønoret og Brandval nor. Disse områdene huser unike planter, fugler og dyr og utgjør viktige naturområder for biologisk mangfold..

Figur 35. Glomma ved Roverud. Foto: Kjersti Dybendal.

Fisk

Kongsvinger er kjent for variert og rikt fiske i elver, innsjøer og tjern. Glomma, som renner gjennom kommunen, har en av Norges mest artsrike ferskvannsfaunaer med 25–29 fiskearter, blant annet ørret, harr, sik, abbor og gjedde. Fiskebestandene varierer, men utfordringer som mangel på gyteområder, vannkraftutbygging, surt vann og predatorer gjør det vanskelig for enkelte arter, som ørret, å etablere seg godt. Fisket forvaltes av lokale grunneiere, og kommunen har et eget fiskefond for å støtte bedre fiskemuligheter.

Elvemusling

Elvemuslingen er en sårbar og stor ferskvannsmusling, med viktige bestander i Norge. I Kongsvinger er arten historisk registrert i flere vassdrag, blant annet Austgårdsåa. Bestanden har gått tilbake på grunn av forringede leveområder som følge av eutrofiering, forsuring, erosjon og vassdragsregulering. Undersøkelser i 2017 fant ingen nye bestander, men gode bestander av ørret – som er vertsfisk for muslingens larver – antyder potensial for fremtidig rekruttering dersom leveområdene bevares og forbedres.

Edelkreps

Edelkrepsen var tidligere vanlig i Glommavassdraget, men bestanden har gått kraftig tilbake siden 1970-tallet, hovedsakelig på grunn av krepsepest. Det er gjort flere forsøk på å reetablere arten i Kongsvinger, blant annet i Vingersjøen, men uten varig suksess. Kalking av innsjøer og elver har gitt positive effekter i enkelte vann, men utfordringer som surt vann, forurensning og spredning av signalkreps (som bærer

krepspest) truer fortsatt bestanden. Overvåking, smittebegrensning og forbedring av vannkvalitet er avgjørende for å bevare edelkrepsen.

Figur 36. Edelkreps. Foto: Kongsvinger kommune

Rotna - et vernet vassdrag

I Kongsvinger kommune ligger det vernet vassdraget Rotna, som strekker seg gjennom Finnskogen og danner grense mot Grue og Sverige. Rotna er et typisk skogsvassdrag som er vernet mot tekniske inngrep som kraftutbygging, noe som sikrer at naturen her forblir relativt urørt. Området rundt elva består av store, øde skoger med et rikt dyreliv, inkludert flere sjeldne rovfugler og gode bestander av rådyr og elg. I tillegg til det biologiske mangfoldet preges Rotna av en rik kulturhistorie knyttet til den finske bosetningen, fløting og sagdrift. Disse kulturminnene gir vassdraget et spesielt preg og bidrar til stedets historiske verdi. Vernegrunnlaget for Rotna vektlegger bevaring av det varierte skogs- og kulturlandskapet, med betydningsfulle geologiske avsetninger som former naturlandskapet. I tillegg omfatter vernet viktige naturverdier knyttet til elveløpsformer, isavsmeltingsformer, botanikk, fugle- og pattedyrfauna, samt vannlevende organismer. Rotna er også et populært område for friluftsliv, og vernet bidrar til å sikre både natur- og kulturverdier for kommende generasjoner.

Vannforvaltning

Kongsvinger kommune ligger innenfor tre vannområder: Glomma – Kongsvingerregionen, Røgden – Norsälven og Vrangselva – Byälven. Kommunen deltar i et regionalt samarbeidsorgan som jobber med implementering av EUs vanndirektiv, spesielt i vannområdet Glomma-Kongsvingerregionen. Vanndirektivet og den nasjonale vannforskriften setter klare rammer for bærekraftig forvaltning av vannressursene, og gjelder både overflatevann og grunnvann. Hovedmålet er å hindre forringelse og å sikre minst god økologisk og kjemisk tilstand i alle vannforekomster. Dersom tilstanden vurderes som

moderat eller dårligere, skal det iverksettes tiltak som inngår i regionale tiltaksprogram for å forbedre vannmiljøet.

Per 3. juli 2025 er det registrert 129 vannforekomster i Kongsvinger kommune, og detaljert informasjon om disse finnes tilgjengelig på vann-nett. Flere vannforekomster har god økologisk tilstand, som innsjøen Fjellsjøen, som regnes blant de best bevarte i kommunen. Samtidig finnes det vannforekomster med dårlig økologisk tilstand, slik som Skinnarbølåa. Denne bekken, som renner fra innsjøen Digeren og ut i Vingersjøen, påvirkes negativt av en barriere som hindrer fiskens naturlige vandring.

Figur 37. Fjellsjøen. Foto: Kjersti Dybendal.

De viktigste påvirkningsfaktorene på vannmiljøet i Kongsvinger er ifølge vann-nett avrenning fra jordbruk, spredt bebyggelse og langtransportert forurensning som sur nedbør. For å ta et bredere ansvar for vannmiljøet i regionen, bidrar Kongsvinger i regjeringens Oslofjordplan – en nasjonal tiltaksplan som skal sikre en ren og rik Oslofjord innen 2026. Siden Glomma renner ut i Oslofjorden, må alle kommunene i nedbørsfeltet bidra til tiltakene.

I tillegg vil det fra 2025 bli innført regionale miljøkrav for jordbruket i Innlandet. Disse kravene har som mål å redusere avrenning og erosjon fra jordbruksområder, og dermed bedre tilstanden i sårbare vassdrag og i Oslofjorden. Kongsvinger er en av kommunene i Glåmdalen som omfattes av disse nye kravene. Forskriften om regionale miljøkrav ble sendt på høring høsten 2024, med frist for innspill i oktober samme år.

Regjeringen har utarbeidet en helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord (Oslofjordplanen). Glomma renner ut i Oslofjorden og alle kommuner som ligger i nedbørsfeltet til Oslofjorden må bidra. Tiltaksplanen viser regjeringens viktigste prioriteringer for Oslofjorden, i første omgang fram mot 2026.

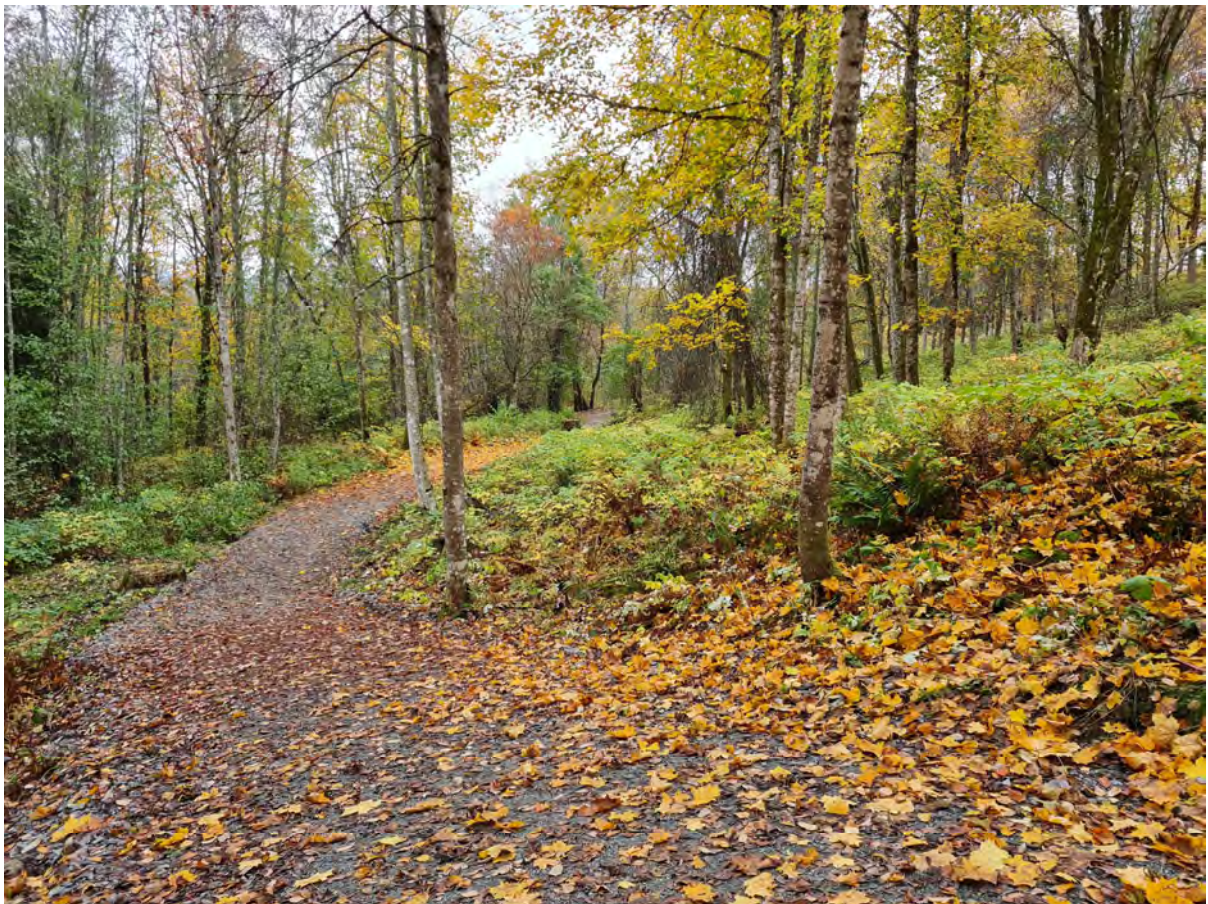
4.1.7 Grønnstruktur og naturmangfold

Grønnstruktur

Grønnstruktur defineres som sammenhengende vegetasjonsområder i eller nær byer og tettsteder, inkludert parker, friområder og lekeområder. Miljødirektoratet anbefaler at kommuner integrerer grønnstruktur i alle arealplaner for å fremme naturmangfold, friluftsliv, miljøvennlig transport og klimatilpasning.

Viktige prinsipper for grønnstruktur:

- *Avstand:* Grøntarealer bør ligge nær hverandre, helst mindre enn 500 meter.
- *Størrelse:* Større områder er bedre for å bevare flere arter.
- *Form:* Formen på områdene påvirker deres økologiske funksjon; runde former er ofte bedre.
- *Variasjon:* Variasjon i størrelse og form gjør områdene mer robuste.
- *Korridorer:* Sikre sammenhengende korridorer for dyrelivets forflytning.
- *Buffersone:* Beholde soner rundt grøntområder fri for inngrep.
- *Biotopmangfold:* Sikre et mangfold av biotoper for å bevare lokal artsmangfold.
- *Alder:* Bevare eldre økosystemer fremfor å erstatte dem med nye.
- *Kanteffekt:* Overgangssoner mellom biotoper er viktige, men store sammenhengende områder er avgjørende for arter som krever skjermete områder.

Figur 38. Grønnstruktur ved Kongsvingerfestning. Foto: Kjersti Dybendal

Nærnatur

Naturområder og forekomster kan ha verdi lokalt selv om de ikke oppfyller kriteriene for nasjonal eller regional interesse. Nærnaturen refererer til naturområder i umiddelbar nærhet til der mennesker bor og oppholder seg i hverdagen. Dette inkluderer natur som er lett tilgjengelig for rekreasjon, fysisk aktivitet, friluftsliv, naturopplevelser og annen kontakt med naturen.

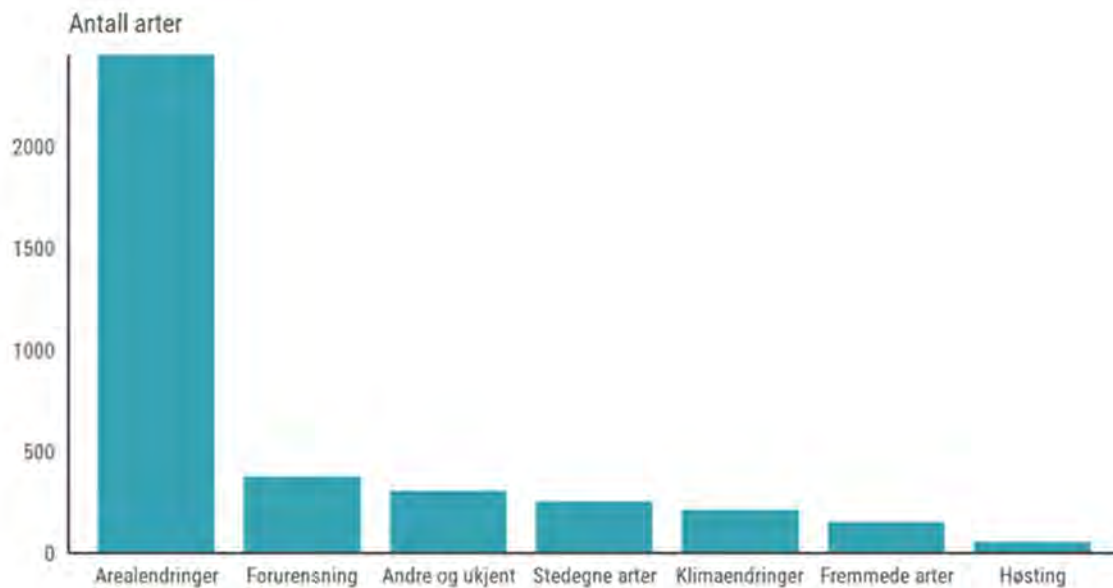

Figur 39. Holtberget er nærnatur for mange i Kongsvinger. Foto: Kjersti Dybendal.

Nærnaturen har vesentlig betydning for den blå-grønne infrastrukturen, allmennhetens rekreasjon og friluftsliv, samt naturen og økologien i byen og landsbygdene rundt Kongsvinger. Nærnaturområdene i Kongsvinger er listet opp i kunnskapsgrunnlaget.

4.2 Hva påvirker naturmangfoldet?

Den norske rødliste for arter (2021) og for naturtyper (2018) viser tydelig at habitatendringer som følge av menneskelig aktivitet er den viktigste årsaken til tap av naturmangfold i Norge. Menneskelig påvirkning gjennom utbygging, skogbruk og endret landbruksdrift har medført store endringer i leveområdene, noe som truer arter som blant annet ål, myrrikse, ørekyte, hubro, solblom og åkerrikse. Figuren under viser en fordeling av antall truede arter som påvirkes negativt av ulike former for arealendringer på land. Figuren viser at forurensning, stedeagne og fremmede arter samt klimaendringer også er viktige påvirkningsfaktorer.

Figur 40. Påvirkningsfaktorer på truede arter i Norge sortert etter antall arter som påvirkes.

Arealendringer

Arealendringer er den største trusselen mot naturmangfold i Norge og er også en betydelig kilde til klimagassutslipp. Kommunene har en sentral rolle i arealforvaltningen, ettersom de styrer bruken av mesteparten av landets arealer. Dette innebærer vanskelige avveininger, da arealer er en begrenset ressurs med mange konkurrerende interesser. Ifølge Artsdatabanken er menneskeskapte inngrep, særlig utbygging og skogbruk, de mest skadelige for truede arter i Norge. Også opphør av landbruksdrift har stor negativ effekt. Slike arealendringer skjer over hele landet – også i Kongsvinger.

Andre påvirkninger

I tillegg til arealendringer er forurensning en viktig påvirkningsfaktor. Selv om omfanget av sur nedbør er redusert, er tilførsel av næringsstoffer, lys- og støyforurensning fortsatt et problem både for naturen og for mennesker. I Kongsvinger er minst syv arter på den norske rødlista registrert med forurensning som en negativ påvirkning, blant annet oter, enkelte alger, sommerfugler og karplanter som sjøpiggnopp.

Klimaendringer utgjør en økende utfordring for naturen, og Kongsvinger kan forvente varmere og våtere vær med hyppigere og kraftigere regnskyll som øker flomfaren. Selv om få arter i kommunen i dag er direkte registrert som truet av klimaendringer – snøspurv er et unntak – vil endrede klimaforhold over tid kunne få større betydning for artsmangfoldet og naturtypene.

Spredning av fremmede arter er en annen betydelig trussel. Fremmede arter er organismer som har blitt introdusert til området av mennesker, og som kan fortrenge stedegne arter og endre økosystemer. I Kongsvinger er arter som mink, kanadagås og hagelupin etablert og representerer utfordringer for den lokale naturen. Forebygging av nye etableringer og kontroll av allerede innførte arter er viktig for å ivareta biologisk mangfold.

Figur 41. Lupin. Foto: Kongsvinger kommune

En viktig utfordring i naturforvaltningen, også i Kongsvinger, er det såkalte «skiftende baselinjesyndromet» eller endringsblindhet. Dette innebærer at hver generasjon vokser opp med en oppfatning av naturen som «normal», samtidig som naturen gjennomgår store og ofte skjulte endringer. Dette kan føre til at alvorlige tap av naturverdier ikke oppdages eller forstås i tide. For å motvirke dette er det avgjørende med god og kontinuerlig overvåkning, dokumentasjon og kunnskapsbasert forvaltning.

4.3 Verktøy for naturvennlig arealforvaltning

Bærekraftig forvaltning av natur

Arealendringer er den største trusselen mot naturmangfold, både i Norge og globalt. Dette er en tydelig konklusjon fra både FNs Naturpanel (IPBES) og norske miljømyndigheter.

For å møte klima- og naturkrisen på en systematisk og langsiktig måte, benyttes lovverk, regional og lokal planlegging, kartlegging av naturverdier og samarbeid med lokale aktører. Målet er å bevare naturmangfoldet samtidig som samfunnets behov ivaretas. I tillegg utvikles flere verktøy og metoder som skal gjøre forvaltningen mer kunnskapsbasert og oversiktlig.

Areal- og naturregnskap

Et areal- og naturregnskap gir en oversikt over naturens tilstand, utbredelse og økosystemtjenester, og sporer endringer over tid. Dette er viktig for å nå FNs bærekraftsmål og innfri Naturavtalen. Klima- og miljødepartementet har gitt Miljødirektoratet i oppgave å etablere et naturregnskap i samsvar med internasjonale standarder. Naturregnskapet består av fem hoveddeler:

1. *Kart over økosystemene*: Viser inndelingen av ulike naturtyper i kommunen og gir informasjon om størrelsen, tilstanden og verdien av naturgoder.
2. *Arealregnskap*: Gir en systematisk oversikt over typer natur og deres endringer over tid.
3. *Tilstandsregnskap*: Informasjon om økosystemenes tilstand og utvikling gjennom miljøovervåking.
4. *Naturgoder/Økosystemtjenester*: Deles i forsynende (mat, vann, tømmer), regulerende (klimaregulering, vannrensning), kulturelle (rekreasjon, identitet) og støttende (jorddannelse, biodiversitet) tjenester.
5. *Økonomisk verdsetting*: Beregner økologisk verdi for å lage et monetært regnskap for naturgoder, som synliggjør naturens bidrag til økonomisk verdiskapning og vurderer tap eller gevinst ved inngrep i naturen.

Planvask

En planvask innebærer en gjennomgang og ny vurdering av gjeldende arealplaner for å sikre at de er oppdatert i henhold til dagens kunnskap, lovverk og politikk. Målet er å fjerne utdaterte, uhensiktsmessige eller ikke-gjennomførbare planer, oppdatere planer som ikke lenger harmonerer med dagens behov, og sikre samsvar mellom overordnede og detaljerte planer. Dette gir bedre oversikt og forutsigbarhet i planverk og arealforvaltning, og støtter langsiktige miljø- og bærekraftsmål.

Gamle reguleringsplaner kan tillate utbygging i områder som nå er identifisert som naturtyper med høy verdi, leveområder for truede arter, økologiske korridorer, eller karbonrike arealer. Kommuner har en plikt til å følge nasjonale mål for naturmangfold og bruke kunnskapsgrunnlag og føre-var-prinsippet. Statlige styringsdokumenter krever at utbygging kun skjer i områder hvor det er trygt, hensiktsmessig ut

fra transport og infrastruktur, og hvor konsekvensene for natur, klima, jordbruk, kulturminner og samiske interesser er akseptable. Forslag til nye arealplaner som ikke ivaretar disse forholdene risikerer innsigelse.

Naturbaserte løsninger

Alle sektorer og forvaltningsnivåer har ansvar for å redusere konsekvensene av klimaendringer innenfor sine områder, og dette er en integrert del av kommunens ansvar. Klimatilpasning innebærer å iverksette tiltak for å hindre eller redusere skader fra klimaendringer og utnytte mulighetene de kan gi.

Naturbaserte løsninger er viktige for klimatilpasning, da de bruker naturens regulerende egenskaper for å dempe negative effekter som flom, tørke og hetebølger.

Figur 42. Miljødirektoratets figur viser eksempler på naturbaserte løsninger for klimatilpasning fra skog, gjennom kulturlandskap og tettbygde strøk, ut til hav.

Eksempler på naturbaserte løsninger inkluderer:

- *Restaurering av våtmarker:* Øker karbonlagring, filtrerer vann og reduserer flomrisiko.
- *Grønne tak og vegger:* Reduserer urbane varmeøyer, forbedrer luftkvaliteten og bidrar til vannhåndtering.
- *Skogplantning og skogrestaurering:* Karbonlagring, flomkontroll, reetablering av habitater for truede arter.
- *Flomsikring med naturlige løsninger:* Reduserer flomrisiko og beskytter eiendommer og infrastruktur.
- *Vannforvaltning gjennom naturbaserte løsninger:* Forbedrer vannkvalitet og håndterer vannmangel.
- *Agroøkologiske løsninger:* Øker resiliens i jordbruket og sikrer matproduksjon under klimaforandringer.

Disse løsningene forebygger og adresserer klimaendringer og tap av biologisk mangfold, samtidig som de gir bærekraftige løsninger for både byer og landlige områder.

Arealnøytralitet

Stadig flere kommuner vedtar mål om å bli "arealnøytrale", som innebærer å gjenbruke og fortette allerede utbygde områder i stedet for å bygge ned natur og jordbruksarealer. Målet er null samlet tap av natur i fremtidig utvikling. Hvis natur bygges ned, skal det kreves økologisk kompensasjon, som kan være restaurering av ødelagt natur eller økonomisk bidrag til restaureringsprosjekter.

Tiltakshierarkiet viser at skade først skal unngås, deretter begrenses, restaureres, og til slutt kompenseres. Prinsippet er å øke gjenbruk og fortetting av allerede påvirkede arealer. Hvis nye områder bygges ut, må tilsvarende areal restaureres til naturområde. Noen naturtyper, som myr eller gammel skog, kan ikke erstattes eller tar lang tid å gjenopprette. Mangfoldet i alle naturtyper må ivaretas, og man kan ikke erstatte en myr med plantet granskog.

Selv om Kongsvinger kommune ikke har vedtatt arealnøytralitet, bør prinsippene anvendes i arealforvaltningen.

Figur 43. Naturviternes framstilling av tiltakshierariet.

4.4 Naturrestaurering i Kongsvinger

Kongsvinger har store muligheter for naturrestaurering, både gjennom små tiltak og større prosjekter. Målet er å styrke naturmangfoldet, forbedre økologiske funksjoner og bidra til klimatilpasning. Bildene under viser noen eksempler på restaurering av natur i Kongsvinger. Noen prosjekter er store og krever ressurser, mens andre er enkle og billige og gjennomføre.

Myrrestaurering i Kongsvinger

Det har pågått myrrestaurering i regi av Statsforvalteren i Innlandet i Kongsvinger over flere år. Et eksempel på det er Motjennsmyra som ble restaurert i 2024. Det har tidligere også blitt restaurert andre myrer i kommunen i regi av statsforvalteren blant annet Johannesmyra, Bakkusmyra og Numyra som alle var ferdig restaurert i 2020. Statsforvalteren har laget et [kart](#) som viser restaurerte myrer i Norge.

Figur 44. Motjennsmyra etter restaurering. Foto: Kjersti Dybendal

Etablering av ny natur i Kongsvinger by

I 2023 ble det etablert en blomstereng ved Strandpromenade og i 2025 ble det etablert en blomstereng i byparken for å øke det biologiske mangfoldet i byen.

Slike tiltak er eksempler på etablering av ny natur, men det kan likevel regnes som en form for naturrestaurering når det skjer i områder hvor naturverdier tidligere har vært svekket eller fraværende. I urbane miljøer, hvor arealene ofte er sterkt preget av menneskelig aktivitet, kan slike tiltak bidra til å gjenskape økologiske funksjoner og øke biologisk mangfold.

Blomsterenger gir leveområder og mattilgang for pollinerende insekter som bier, sommerfugler og biller, og bidrar til å styrke økosystemtjenester som pollinering. Når engene etableres med stedstilpassede frøblandinger og uten bruk av kunstgjødsel, kan de fungere som semi-naturlige habitater med høy økologisk verdi.

I tillegg har blomsterenger estetisk og pedagogisk verdi, og bidrar til økt bevissthet om naturens rolle i bymiljøet. Selv om tiltaket teknisk sett er nyetablering, kan det inngå i kommunens naturrestaureringsstrategi som et virkemiddel for å forbedre økologisk tilstand og styrke naturens plass i urbane områder.

Figur 45. Blomstereng ved strandpromenaden. Foto: Kjersti Dybendal

Enkle restaureringstiltak i byparken

Utlekking av død ved, som stokker, greiner og trestammer, er et lavkostnadstiltak som bidrar til å styrke biologisk mangfold og økologiske funksjoner i urbane grøntområder. Død ved fungerer som leveområde, skjul og næringskilde for en rekke arter, inkludert insekter, sopp, lav, fugler og smådyr. Mange av disse artene er avhengige av dødt trevirke for deler av livssyklusen, og flere er rødlistet.

I byparker og andre urbane miljøer kan død ved bidra til å gjenskape naturlige prosesser som nedbrytning og næringssykluser, samtidig som det gir pedagogisk og estetisk verdi. Tiltaket krever lite ressurser, kan integreres i kommunens daglige drift, og gir synlige resultater for naturmangfoldet. Slike enkle tiltak er en del av kommunens arbeid med naturrestaurering, også i urbane områder.

Figur 46. Død vedstokk i Byparken. Foto: Kjersti Dybendal

Restaurering av kulturlandskap på Finnskogen

Abborhøgda er et fredet skogfinnetorp på Finnskogen i Kongsvinger kommune, med et nær intakt gårdstun og kulturlandskap fra slutten av 1700-tallet. Området har stor kulturhistorisk verdi og er et viktig eksempel på skogfinsk bosetting.

Det er registrert over 90 plantearter på stedet, inkludert flere sårbare arter. Det biologiske mangfoldet er knyttet til næringsfattig jord og tradisjonell drift uten kunstgjødsel. For å bevare artsmangfoldet gjennomføres årlig slått, der gresset fjernes for å hindre næringsopphopning.

Abborhøgda eies av Fortidsminneforeningen, som arbeider med istandsetting og tilrettelegging for videre bruk. Ferdsel skjer via merkede stier for å beskytte vegetasjonen.

Figur 47. Abborhøgda i Kongsvinger. Foto: Merete Winnes.

5 Tilskuddsordninger

Det finnes mange mulighet for kommuner å finansiere tiltak for naturmangfold. Tilskudd er avgjørende for at kommunen skal kunne gjennomføre oppdragene i kapittel 6.

Figur 48. Vierspurv. Foto: Kongsvinger kommune.

Tabellen under viser tilskuddsordninger som kan være relevante for arbeidet med naturmangfold. Kommunen vil i hovedsak søke om ekstern finansiering fra offentlige tilskuddsordninger, da disse er de mest aktuelle og hensiktsmessige for kommunal forvaltning. Enkelte private tilskuddsordninger, som stiftelser eller bedrifter tilbyr, kan også være relevante i enkelte sammenhenger, for eksempel som supplement eller i samarbeid med lokale aktører. Kommunen er imidlertid bevisst på viktigheten av å unngå konkurranse med ideelle organisasjoner og uheldig påvirkning fra private aktører. Tilskuddsordningenes tilgjengelighet, omfang og krav kan endre seg over tid, og listen er derfor ikke uttømmende eller gjeldende til enhver tid.

Miljødirektoratet			
Nr	Tilskuddsordning	Beskrivelse	Hvem kan søke?
1	Naturesats . Tilskudd til kommunens arbeid med å ivareta naturmangfold	Kommuner kan søke om midler til tiltak for å ivareta naturmangfoldet. Ordningen skal bidra til å redusere tap av natur i arealplanleggingen o styrke kommunens arbeid med naturmangfold. Kommuner kan søke tilskudd til følgende tiltak: 1. Naturesats - Kommunedelplan for naturmangfold 2. Naturesats - Revisjon av vedtatte naturmangfoldsplaner. Kommuner som allerede har	Kommuner

Temaplan for Naturmangfold

		vedtatt en tematisk kommunedelplan kan søke tilskudd til revisjon av planen, inkl. Oppdatere kunnskapsgrunnlaget om naturmangfold. 3. Natursats – Gjennomgang av eldre arealplaner i kommunen – planvask 4. Natursats – lokale tiltak for å ivareta naturmangfold. Kommunen kan søke om tilskudd til planlegging og gjennomføring av tiltak som bidrar til å ivareta og bedre tilstanden for naturmangfold i kommunen. Følgende tiltak kan få tilskudd: • kartlegging av naturmangfold • praktiske naturmangfoldtiltak for å ivareta og bedre tilstanden for naturmangfold • informasjonstiltak • forprosjekt og planlegging av tiltak • andre tiltak for å bedre tilstanden for naturmangfold	
2	Tilskudd til naturrestaurering	Kommuner, organisasjoner og private tiltakshavere kan søke om midler til tiltak som bidrar til å restaurere forringet natur, slik at den økologiske tilstanden blir bedre. Tilskudd kan gis til gjennomføring av tiltak, men også til planlegging og oppfølging av restaureringstiltakene.	Kommuner, organisasjoner og private tiltakshavere
3	Tilskudd til tiltak for å ivareta natur	Alle kan søke om midler til bevaring av truede arter og naturtyper, utvalgte naturtyper, ville pollinerende insekter, verdifulle kulturlandskap og hindre negativ påvirkning av fremmede arter. Typer tiltak det kan gis tilskudd til er: • vedlikehold, skjøtsel og restaurering	Alle

Temaplan for Naturmangfold

		• tilpasset jordbruksdrift som gjennomføres slik at det biologiske mangfoldet i og i tilknytning til arealer ivaretas eller forbedres • innkjøp og montering av utstyr til skjøtselstiltak • konkrete tiltak for enkeltarter, for eksempel bevaringsutsetting og innsamling av frø • etablere leveområder for ville pollinerende insekter • bekjempelse av fremmede arter • kartlegging og overvåking i forbindelse med gjennomføring av tiltak • utarbeidelse av tiltaks- og skjøtelsplaner • informasjonsarbeid	
4	Tilskudd til vilttiltak	Frivillige organisasjoner, institusjoner, kommuner og enkeltpersoner kan få tilskudd. Ordningen omfatter tilskudd til praktiske vilttiltak, bidrag til å løse oppgaver, stimulerings- og informasjonstiltak i regi av organisasjoner med mer. FoU knyttet til dokumentasjon og overvåking av naturmangfold, lokale vilttiltak og sentrale utviklingstiltak.	Frivillige organisasjoner, institusjoner, kommuner og enkeltpersoner
5	Tilskudd til vannmiljøtiltak, kalking og anadrome laksefisk	Kommuner, interkommunale organ, frivillige organisasjoner, forskningsinstitusjoner, vannområdeutvalg, interkommunale vannprosjekter, private virksomheter og fiskerettshavere kan søke om tilskudd. Det kan gis tilskudd til: • miljøforbedrende tiltak, særlig restaurering • tilrettelegging og organisering av arbeidet i vannområder og vannregioner • informasjon og veiledning om vannforvaltning, kalking, villaks, sjøørret og sjørøye • utredninger og anvendt FoU-virksomhet • forvaltningstiltak for villaks, sjøørret og sjørøye	Kommuner, interkommunale organ, frivillige organisasjoner, forskningsinstitusjoner, vannområdeutvalg, interkommunale vannprosjekter, private virksomheter og fiskerettshavere kan søke om tilskudd

Temaplan for Naturmangfold

		• overvåking som grunnlag for blant annet lokal forvaltning av lakse-, sjørørret- og sjørøyebestander • tiltak som bedrer tilgangen til og muligheten for fiske for allmennheten • tiltak rettet mot rekruttering til eller stimulering til fiske • kjøp, transport og spredning av kalk • reetablering av opprinnelig naturmangfold i kalkede vassdrag	
6	Miljødirektoratets bestillingsverktøy for kartlegging av naturtyper på land	Oppdragsgivere som skal bestille kartlegging av naturtyper etter Miljødirektoratet instruks, for eksempel: tiltakshaver, kommune, Statsforvalteren, sektormyndigheter	Tiltakshaver, kommune, Statsforvalteren, sektormyndigheter
7	Midler til tiltak i verneområder	Behov for midler til tiltak i verneområder meldes inn av forvaltningsmyndighet, dvs. Statsforvalterens miljøvernavdeling eller verneområdestyrer. Statsforvalteren skal samordne og melde inn behov for midler til tiltak i verneområder forvaltet av kommuner med delegert forvaltningsmyndighet. Midlene skal benyttes til tiltak som er nødvendig for å gjenskape eller ivareta verneverdiene og til informasjons- og tilretteleggingstiltak. Alle tiltak skal være forankret i skjøtselsplan, forvaltningsplan, besøksstrategi eller andre relevante styringsdokumenter.	Forvaltningsmyndighet for verneområder
8	Klimasats – støtte til klimatiltak	Kommuner, fylkeskommuner og enkelte kommunale foretak kan søke om tilskudd – sammen eller hver for seg. Tilskuddsordningen skal fremme klimatiltak i kommuner og fylkeskommuner. Ordningen skal bidra til at kommunene integrerer klimahensyn i sine aktiviteter, reduserer utslipp av klimagasser og omstiller til lavutslippssamfunnet. Det kan være overlapp mellom natur- og klimatiltak og tilskuddsordninger kan brukes i de tilfellene.	Kommuner, fylkeskommuner og enkelte kommunale foretak

Temaplan for Naturmangfold

9	Tilskudd til klimatilpasning	Kommuner og fylkeskommuner kan søke om midler til kunnskapsoppbygging og utredninger om konkrete klimatilpasningstiltak. Midlene skal brukes til tiltak som gjør kommunene bedre rustet til å møte klimaendringene. Naturbaserte løsninger for klimatilpasning kan også være gunstige for naturmangfoldet.	Kommuner og fylkeskommuner
10	Statlig sikring av friluftslivsområder	Kommuner og interkommunale friluftsråd kan søke Miljødirektoratet om økonomisk støtte til å sikre seg råderett over friluftslivsområder eller ferdselsårer gjennom kjøp eller bruksavtale. Sikring kan også gjennomføres ved at eksisterende friluftslivsområder som kommune eller friluftsråd allerede eier, kan få status som statlig sikret friluftslivsområde	Kommuner og interkommunale friluftsråd
11	Tilskudd til tiltak i statlig sikret friluftsområde	Bare kommuner og interkommunale friluftsråd kan søke. Midlene skal nyttes til opparbeiding av området, tilrettelegging og skjøtsel i statlig sikrede friluftsområder og i områder vernet som friluftslivsområde etter markaloven. Det er krav om at det foreligger en godkjent forvaltningsplan for det området og det tiltaket det søkes om tilskudd til.	Kommuner og interkommunale friluftsråd kan søke
12	Tilskudd til friluftslivsaktivitet (kap. 1420 post 78)	Målet for ordningen er å medvirke til økt deltakelse i helsefremmende, trivselsskapende og miljøvennlig friluftsliv for alle grupper i befolkningen. Det blir primært gitt støtte til friluftslivsaktivitet, som for eksempel organiserte turer, friluftslivsleirer, praktiske kurs og annen opplæring i friluftslivsaktiviteter. Det kan unntaksvis gis midler til rene informasjonstiltak som kan bidra til å styrke måloppnåelsen for ordningen. Det kan også gis tilskudd til informasjonstiltak om rettigheter og plikter etter allemannsretten.	Frivillige organisasjoner som er registrert i Enhetsregisteret (Brønnøysundregistrene) og interkommunale friluftsråd som arbeider med å gjennomføre og stimulere til friluftslivsaktivitet
13	Midler til naturrestaurering (kap. 1420 post 31)	Bare Statsforvalteren og verneområdestyrer/nasjonalparkstyrer kan melde inn behov for midler til naturrestaurering over denne posten. Initiativer fra annet hold, for eksempel fra kommuner eller private grunneiere,	Statsforvalteren og verneområdestyrer

Temaplan for Naturmangfold

		skal meldes inn via Statsforvalteren, som har det økonomiske ansvaret for tiltakene, inklusive ansvaret for rapportering. Midler til naturrestaurering over kap./post 1420.31 kan benyttes til å restaurere forringet natur i terrestriske økosystemer som våtmark, skog, fjell, kulturlandskap og åpent lavland.	
14	Tilskudd til verdiskaping basert på naturvern	Målgruppe for ordningen er nasjonalparkkommuner og andre kommuner, regionråd, frivillige organisasjoner, virksomheter, naturinformasjonssenter, tilsynsutvalg, grunneiere og forvaltningsmyndigheter for verneområder. Tilskuddsordningen skal medvirke til at verneområdene og andre verdifulle naturområder blir en del av bred verdiskaping som har langsiktig positiv effekt for natur, lokalsamfunn (sosialt og kulturelt), økonomi og næringsutvikling.	Nasjonalparkkommuner og andre kommuner, regionråd, frivillige organisasjoner, virksomheter, naturinformasjonssenter, tilsynsutvalg, grunneiere og forvaltningsmyndigheter for verneområder
15	Tilskudd til tiltak for å forebygge skade på husdyr og tamrein fra rovvilt, og for å dempe konflikter knyttet til rovvilt (såkalte FKT-midler)	Både næringsdrivende, privatpersoner, organisasjoner og kommuner kan søke om støtte til tiltak. Formålet med tilskuddsordningen er å sikre iverksettelse av effektive forebyggende tiltak for å begrense tap og skader som rovvilt kan forårsake på produksjonsdyr i landbruket, samt konfliktdependende tiltak for å begrense ulemper for lokalsamfunn og andre grupper. Landbruks-, dyrevelferds- og miljøvirkemidler skal samlet bidra til måloppnåelsen.	Næringsdrivende, privatpersoner, organisasjoner og kommuner
Landbruksdirektoratet			
Nr	Tilskuddsordning	Beskrivelse	Hvem kan søke?
16	Tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistreringe	Skogeier kan søke tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistreringer. Etter forskrift om tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistrering, kan det gis tilskudd til utarbeiding av skogbruksplaner og ressuroversikter, samt registrering av skog- og miljøinformasjon i denne forbindelse.	Skogeier

Temaplan for Naturmangfold

17	Tilskudd til miljøtiltak i skog	Skogeier kan søke tilskudd til miljøtiltak i skog på sin eiendom. Det kan søkes midler til 1) Skjøtselstiltak: merkostnader eller tap ved gjennomføring av tiltak for å ivareta og utvikle miljøverdier. 2) Langsiktig bevaring: delvis dekning av økonomisk tap knyttet til bevaring av spesielle miljøverdier, der hensyn til disse krever at skogeier avstår fra hogst eller legger om skogdriften. 3) Villmarkspregede områder: dekning av merkostnader ved skogdrift for å unngå veibygging som vil redusere villmarkspregede områder.	Skogeier
18	Fylkesvise rentemidler fra skogfond	Organisasjoner og institusjoner som arbeider med prosjekter som kan være relevant for skogbrukets næringsvirksomhet regionalt, kan søke tilskudd. Tilskuddet kan gå til 1) informasjonsmateriell, informasjonsutstyr og dekning av fellesutgifter i forbindelse med skogfaglig informasjon, arrangement og utflukter, veiledning og opplæring for skogeier, skoler, samarbeidende etater og organisasjoner, eller spesielle grupper og allmennheten, 2) arbeid som fremmer interesse for skogbruk eller utvikling av skogbruk, 3) dekke felleskostnader ved områdevis takster eller skogbruksplaner, som forarbeid og informasjon og takster, bildemateriell, ortofoto, kart og presentasjoner av områdevis tall.	Organisasjoner og institusjoner
19	Kommunale rentemidler fra skogfond	Organisasjoner og institusjoner som arbeider med prosjekter som kan være relevant for skogbrukets næringsvirksomhet lokalt, kan søke tilskudd. Tilskuddet kan gå til 1) informasjonsmateriell, informasjonsutstyr og dekning av fellesutgifter i forbindelse med skogfaglig informasjon, arrangement og utflukter, veiledning og opplæring for skogeier, skoler, samarbeidende etater og organisasjoner, eller spesielle grupper og allmennheten, 2) arbeid som fremmer	Organisasjoner og institusjoner

Temaplan for Naturmangfold

		interesse for skogbruk eller utvikling av skogbruk, 3) dekke felleskostnader ved områdevis takster eller skogbruksplaner, som forarbeid og informasjon og takster, bildemateriell, ortofoto, kart og presentasjoner av områdevis tall.	
20	Midler til forskning og utvikling innen skogbruk = utviklingsfondet for skogbruk	Organisasjoner og bedrifter innen skogsektoren kan søke om tilskudd. Det kan søkes midler til flere typer prosjekter, blant annet prosjekter som bidrar til bærekraftig bruk av skogarealene og prosjekter som fremmer informasjon, rådgivning og kompetanseoppbygging	Organisasjoner og bedrifter innen skogsektoren.
21	Midler til innovasjonsprosjekter i næringslivet innen jordbruks- og matforskning	Søker må være en bedrift som er registrert i det norske foretaksregisteret og har økonomisk aktivitet i Norge. Offentlige foretak som driver virksomhet av industriell eller forretningsmessig karakter, kan også stå som søker. Det kan søkes midler til innovasjonsprosjekt i næringslivet. Gjelder bedriftsledet prosjekt med omfattende innhold av forsknings- og utviklingsaktiviteter (FoU).	Bedrifter
22	Midler til nasjonale klima- og miljøtiltak i landbruket - landbruksdirektoratet	Alle som jobber med kunnskapsutvikling eller kunnskapsformidling kan søke om tilskudd. Prosjektet skal rette seg mot utfordringer som har interesse ut over rene lokale eller regionale problemstillinger. Regionale prosjekter kan få tilskudd hvis problemstillingen eller resultatet vil ha stor overføringsverdi.	Alle som jobber med kunnskapsutvikling eller kunnskapsformidling
23	Midler til utviklingstiltak innen økologisk landbruk	Landbruksdirektoratet kan gi tilskudd til utviklingstiltak innen økologisk landbruk til prosjekter i hele verdikjeden som har som mål å styrke privat og offentlig forbruk, primærproduksjon, foredling og distribusjon. Aktuelle tiltak kan være informasjon- og kommunikasjonstiltak, utredninger, utvikling av	Organisasjoner og foretak

Temaplan for Naturmangfold

		distribusjonsløsninger og produktutvikling.	
24	Nasjonale rentemidler fra skogfond	Gjelder midler til prosjekter og formål som kommer skogbrukets næringsvirksomhet til gode på landsbasis. Tilskuddet kan gå til 1) informasjonsmateriell, informasjonsutstyr og dekning av fellesutgifter i forbindelse med skogfaglig informasjon, arrangement og utflukter, veiledning og opplæring for skogeier, skoler, samarbeidende etater og organisasjoner, eller spesielle grupper og allmennheten, 2) arbeid som fremmer interesse for skogbruk eller utvikling av skogbruk, 3) dekke felleskostnader ved områdevisse takster eller skogbruksplaner, som forarbeid og informasjon og takster, bildemateriell, ortofoto, kart og presentasjoner av områdevisse tall.	Organisasjoner og institusjoner
25	Nasjonale tilretteleggingsmidler i landbruket (NT)	Ordningen er ment for nasjonale tilretteleggingstiltak innen næringsutvikling, og kompetanseheving med mål om å styrke verdiskapingen i landbruket. Det kan søkes midler til tilretteleggingstiltak innen landbruksbasert næringsutvikling eller til utvikling og videreutvikling av etter- og videreutdanningstilbud innenfor landbruksnæringen.	Organisasjoner, forsknings- og utviklingsinstitusjoner og foretak registrert i Enhetsregisteret, samt fylkeskommuner og kommuner, kan søke.
26	Produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket	Produksjons- og avløsertilskudd er en fellesbetegnelse for flere tilskuddsordninger som foretak med husdyr- og/eller planteproduksjon kan søke om, og utgjør en viktig inntektskilde for mange foretak. Jordbruksforetak som driver med husdyr- og/eller planteproduksjon, kan søke produksjons- og avløsertilskudd. Foretaket må oppfylle visse vilkår for å være berettiget tilskudd, foretaket må blant annet være registrert i Enhetsregisteret og drive vanlig jordbruksproduksjon.	Jordbruksforetak som driver med husdyr- og/eller planteproduksjon

Temaplan for Naturmangfold

27	Regionale miljøtilskudd i jordbruket (RMP)	Ordningen gjelder tilskudd for å gjøre miljøtiltak på egen gård eller leiejord. Du kan søke hvis du har gjort bestemte miljøtiltak på arealene du disponerer i søknadsåret. Foretaket ditt må drive vanlig jordbruksproduksjon på én eller flere landbrukseiendommer og være registrert i Enhetsregisteret. Hvert fylke har et eget miljøprogram med et utvalg miljøtiltak det kan søkes tilskudd på. Tiltakene blir bestemt ut ifra hva Statsforvalteren ser på som de største miljøutfordringene i Innlandet fylke.	Jordbruksforetak
28	Tilskudd til drift av beitelag (OBB)	Ordningen er ment til organisert tilsyn, sanking og andre fellestiltak knyttet til utmarksbeite. Ordningen gjelder for sau, geit og storfe som beiter i utmark. Beitelaget kan få tilskudd til drift, det vil si til beiteslipp, tilsyn og sanking av dyr. Tilskuddet skal gå til å fremme den organiserte beitebruken gjennom fellestiltak. Det er ikke mulig å fordele tilskuddet på de enkelte medlemmene i beitelaget.	Beitelag
29	Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)	Den som eier eller leier en landbrukseiendom der det foregår tilskuddsberettiget jordbruksproduksjon, kan søke tilskudd. Det kan søkes tilskudd til tiltak som fremmer natur- og kulturverdier i jordbrukets kulturlandskap og reduserer forurensning fra jordbruket.	Eier eller leier av landbrukseiendom der det foregår tilskuddsberettiget jordbruksproduksjon
30	Tilskudd til utvalgte kulturlandskap i jordbruket	Privatpersoner og foretak kan søke tilskudd til tiltak i Utvalgte kulturlandskap i jordbruket som bidrar til å sikre verdier knyttet til landskap, biologisk mangfold, kulturminner og kulturmiljøer, herunder sikre langsiktig skjøtsel og drift.	Privatpersoner og foretak kan søke om tilskudd.
31	Tilskudd til tiltak i beiteområder	Gjelder tilskudd til tiltak som bidrar til å legge til rette for best mulig utnyttelse av beite i utmark, redusere tap av dyr på	Lag, foreninger og foretak

Temaplan for Naturmangfold

		utmarksbeite og fremme fellestiltak i beiteområdene.	
32	Tilskudd til drenering av jordbruksjord	Formålet er å øke kvaliteten på tidligere grøftet jordbruksjord ved å gi tilskudd til drenering av dårlig drenert jord med potensial for økt jordbruksproduksjon, samt å redusere faren for erosjon og overflateavrenning av næringsstoffer til vassdrag.	
Statsforvalteren			
Nr	Tilskuddsordning	Beskrivelse	Hvem kan søke?
33	Årlig utlysning av skjønnsmidler	Kommunal- og distriktsdepartementet fordeler årlig en del av rammetilskuddet til kommunene og statsforvalterne etter skjønn. Skjønnstilskuddet brukes til å kompensere kommuner for spesielle lokale forhold som ikke fanges opp i den faste delen av inntektssystemet. I tillegg kan skjønnstilskuddet benyttes til å kompensere kommunene og fylkeskommunene for kostnader ved uforutsette hendelser og til å bidra til fornying og utvikling i kommunene. Statsforvalterne fordeler videre fylkesrammene mellom kommunene basert på retningslinjer fra Kommunal- og distriktsdepartementet.	Kommuner
Riksantikvaren			
Nr	Tilskuddsordning	Beskrivelse	Hvem kan søke?
34	Tilskudd til verdiskapingsarbeid på kulturminneområdet	Det kan søkes tilskudd til prosjekter innen formidling og tilrettelegging for bærekraftig bevaring og bruk, kompetanseutvikling, nettverk og samarbeid og nærings-, steds- og lokalsamfunnsutvikling.	Fylkeskommuner, kommuner, Longyearbyen lokalstyre, museer, organisasjoner, bedrifter og privatpersoner kan søke tilskudd etter ordningen.
Innlandet fylkeskommune			
Nr	Tilskuddsordning	Beskrivelse	Hvem kan søke?
35	Oppfølging av de regionale planene for samfunnstryggleik og klima, energi og miljø	Kommuner, interkommunale politiske råd, frivillige organisasjoner og frivillig beredskapsaktører i Innlandet kan søke om tilskudd til tiltak for å følge opp de to regionale planene (samfunnstryggleik og	Kommuner, interkommunale politiske råd, frivillige organisasjoner og frivillig

Temaplan for Naturmangfold

		klima, energi og miljø). Tiltakene det søkes midler om må knyttes til mål, strategier og tematikk i de to planene.	beredskapsaktører i Innlandet
36	Grønn framtid Innlandet	Grønn Framtid Innlandet er en tilskuddsordning som gir midler til næringslivet for ideutvikling og prosjekter som gir positiv effekt for klima og miljø.	Foretak som er registrert og har hovedaktiviteten sin i Innlandet
37	Vassdragsmidler	Offentlige aktører, lag og foreninger og privatpersoner kan søke om støtte til tiltak rettet mot innbyggernes fritidsbruk av vann og vassdragsnære områder i Innlandet fylke. Midlene kan brukes til både planlegging og gjennomføring av tiltak.	Offentlige aktører, lag og foreninger, privatpersoner
38	Tilskudd til skjøtsel og tilrettelegging av kulturminner 2024	Kommuner og frivillige lag og organisasjoner kan søke tilskudd til formidling og tilrettelegging (for eks. Skilt, skjøtsel av vegetasjon, tiltak som gir økt tilgjengelighet og tiltak som reduserer slitasje på kulturminnene. Samarbeid er ønskelig.	Kommuner og frivillige lag og organisasjoner
NVE			
Nr	Tilskuddsordning	Beskrivelse	Hvem kan søke?
39	Miljøtiltak for å gjenopprette et foringet vassdragsmiljø	Kommuner og organisasjoner kan søke NVE om økonomisk støtte (tilskudd) til planlegging og gjennomføring av miljøtiltak i vassdrag for å bedre vassdragsmiljøet der det er vesentlig forringet av tidligere inngrep og sikringstiltak. Tiltak som bidrar til restaurering av miljøforholdene eller andre allmenne interesser i vassdraget, herunder vassdragstilknytta kulturminner, blir prioritert. Også tiltak som bidrar til oppfølging av tiltaksplaner etter vannforskriften prioriteres.	Kommuner og organisasjoner

6 Mål, Strategier og handlingsdel

Formålet med planen er å få en helhetlig oversikt over verdifulle naturområder, landskaper og arter i Kongsvinger kommune. Planen skal bli et kunnskapsgrunnlag og retningsgivende styringsverktøy for kommunen og gi et bedre beslutningsgrunnlag for å avveie ulike interesser, forenkle saksbehandlingen og skape mer forutsigbarhet. Planen skal etablere et godt kunnskapsgrunnlag for rullering av kommuneplanens arealdel.

Figur 49. Horndykker. Foto: Kongsvinger kommune.

Kommuneplanens samfunnsdel gjenspeiler godt utfordringene som finnes innenfor naturmangfold. Kunnskapsgrunnlaget i naturmangfoldsplanen viser at den største utfordringen for naturmangfoldet er arealforvaltning. Det er også en utfordring at vi har manglende oversikt og får endringsblindhet i forhold til endringene som skjer i naturen over tid. Andre påvirkninger som også bidrar er forurensning, klimaendringer, fremmede arter og overhøsting. Tabellen under viser planens hovedmål, delmål og strategier som er hentet fra kommuneplanens samfunnsdel.

Hovedmål	
I Kongsvinger tar vi kloke klima- og miljøvalg, sikrer en livskraftig natur, ivaretar samfunnssikkerhet og styrker vår lokale kultur og identitet	
Delmål	
Kongsvinger ivaretar og videreutvikler naturgitte kvaliteter.	Kongsvinger er forberedt på å møte nye og økte

Temaplan for Naturmangfold

					utfordringer innen samfunnssikkerhet og beredskap
Strategier					
Øke og bruke kunnskapsgrunnlaget om biologisk mangfold, naturverdier og økosystemer	Styrke hensynet til naturmangfold i kommunens arealplanlegging, og ved forvaltning, drift og skjøtsel av viktige naturområder	Sikre tilgang til friluftsområder og grønne lunger i nærmiljøet	Unngå utbygging av karbonrike arealer så langt som mulig, spesielt myr	Ta vare på og videreutvikle jord- og skogressurser i kommunen	Videreutvikle blågrønne løsninger som håndterer overvann og styrke fokuset på arealutvikling som håndterer ekstremnedbør

I kommuneplanens samfunnsdel for Kongsvinger 2024-2040 er visjonen: Sammen for et grønt og pulserende Kongsvinger. Kommuneplanen har fire innsatsområder, hvor innsatsområde «Sikre fremtiden for kommende generasjoner» er relevant for denne temaplanen. Dette innsatsområde handler om hvordan vi skal redusere klimagassutslipp, tilpasse oss klimaendringene, styrke samfunnssikkerheten og ta vare på naturmangfold og historie.

6.1 Mål

Hovedmål	Delmål	Innsatsområde
I Kongsvinger tar vi kloke klima- og miljøvalg, sikrer en livskraftig natur, ivaretar samfunnssikkerhet og styrker vår lokale kultur og identitet	Kongsvinger ivaretar og videreutvikler naturgitte kvaliteter.	Sikre fremtiden for kommende generasjoner
	Kongsvinger er forberedt på å møte nye og økte utfordringer innen samfunnssikkerhet og beredskap	

6.2 Strategier

Derfor skal kommunen	I andre planer	Delmål	Hovedmål	Innsatsområde
Videreutvikle blågrønne løsninger som håndterer overvann og styrke fokuset på arealutvikling som håndterer ekstremnedbør	Økonomiplan: Ikke innarbeidet	Kongsvinger er forberedt på å møte nye og økte utfordringer innen samfunnssikkerhet og beredskap	I Kongsvinger tar vi kloke klima- og miljøvalg, sikrer en livskraftig natur, ivaretar samfunnssikkerhet og styrker vår lokale kultur og identitet	Sikre fremtiden for kommende generasjoner
Øke og bruke kunnskapsgrunnlaget om biologisk mangfold, naturverdier og økosystemer	Økonomiplan: Ikke innarbeidet	Kongsvinger ivaretar og videreutvikler naturgitte kvaliteter.	I Kongsvinger tar vi kloke klima- og miljøvalg, sikrer en livskraftig natur, ivaretar samfunnssikkerhet	Sikre fremtiden for kommende generasjoner

Temaplan for Naturmangfold

Derfor skal kommunen	I andre planer	Delmål	Hovedmål	Innsatsområde
			og styrker vår lokale kultur og identitet	
Styrke hensynet til naturmangfold i kommunens arealplanlegging, og ved forvaltning, drift og skjøtsel av viktige naturområder	Økonomiplan: Ikke innarbeidet	Kongsvinger ivaretar og videreutvikler naturgitte kvaliteter.	I Kongsvinger tar vi kloke klima- og miljøvalg, sikrer en livskraftig natur, ivaretar samfunnssikkerhet og styrker vår lokale kultur og identitet	Sikre fremtiden for kommende generasjoner
Sikre tilgang til friluftsområder og grønne lunger i nærmiljøet	Økonomiplan: Ikke innarbeidet	Kongsvinger ivaretar og videreutvikler naturgitte kvaliteter.	I Kongsvinger tar vi kloke klima- og miljøvalg, sikrer en livskraftig natur, ivaretar samfunnssikkerhet og styrker vår lokale kultur og identitet	Sikre fremtiden for kommende generasjoner
Unngå utbygging av karbonrike arealer så langt som mulig, spesielt myr	Økonomiplan: Ikke innarbeidet	Kongsvinger ivaretar og videreutvikler naturgitte kvaliteter.	I Kongsvinger tar vi kloke klima- og miljøvalg, sikrer en livskraftig natur, ivaretar samfunnssikkerhet og styrker vår lokale kultur og identitet	Sikre fremtiden for kommende generasjoner
Ta vare på og videreutvikle jord- og skogressursene i kommunen	Økonomiplan: Ikke innarbeidet	Kongsvinger ivaretar og videreutvikler naturgitte kvaliteter.	I Kongsvinger tar vi kloke klima- og miljøvalg, sikrer en livskraftig natur, ivaretar samfunnssikkerhet og styrker vår lokale kultur og identitet	Sikre fremtiden for kommende generasjoner

6.2.1 Øke og bruke kunnskapsgrunnlaget om biologisk mangfold, naturverdier og økosystemer

Vi skal både øke kunnskapsgrunnlaget og bruke det kunnskapsgrunnlaget vi allerede har. Mangel på kunnskap er en stor trussel mot naturmangfoldet. Det er lovfestet at forvaltning av naturen skal være kunnskapsbasert, og at vi skal ta vare på menneskers behov og interesser nå og i fremtiden. Det er ikke lett å ta vare på noe du ikke vet om. I tillegg til å vite hvilke verdier som finnes hvor i Kongsvinger, må vi ha kunnskap om naturens tilstand og hvordan den endrer seg over tid. På denne måten får vi et felles referansegrunnlag. Samtidig finnes det allerede et stort kunnskapsgrunnlag om naturmangfold i forskjellige kartløsninger, planer, strategier og kartlegginger som er gjort tidligere. Ikke alt av dette er digitalisert, og det som er digitalisert er ikke nødvendigvis så lett å finne fram til. Vi trenger en sammenstilling og digitalisering av all relevant kunnskap for å finne ut hvor kunnskapshullene er. Gjennom objektiv kunnskap kan kommunen fatte gode og langsiktige beslutninger. Selv det beste kunnskapsgrunnlaget er verdiløst hvis ingen vet hvordan det skal brukes. Det er derfor viktig at ansatte og politikere lærer opp i å forstå sammenhenger, begreper, verktøy og regelverk for naturforvaltning. Da kan kommunen ivareta naturmangfoldet på en god måte og veilede samfunnet til å gjøre det samme.

Temaplan for Naturmangfold

Figur 50. Naturfaglige rapporter for Kongsvinger kommune.

6.2.2 Styrke hensynet til naturmangfold i kommunens arealplanlegging, og ved forvaltning, drift og skjøtsel av viktige naturområder

I naturmangfoldsplanen legger vi vekt på at hensynet til naturmangfoldet i kommunens arealplanlegging skal styrkes. Arealendringer er den største grunnen til tap av naturmangfold, og kommunene er landets primære arealforvaltere. Kommunen må balansere naturhensyn med andre behov, som boplasser, tjenester og infrastruktur i sin arealforvaltning. Å styrke hensynet til naturmangfold i arealplanlegging, f.eks. gjennom vår planlagte arealbruk, er derfor noe av det viktigste kommunen kan gjøre for å ivareta naturmangfoldet. Samtidig skal kommunen også styrke hensynet til naturmangfoldet gjennom drift og skjøtsel av viktige naturområder. Viktige naturområder kan være områder som har nasjonal eller regional verdi, men det kan også være grøntområder i en by, en nærnatur skog, viktige friluftsområder, eller områder med spesiell natur som er viktig lokalt, men ikke nødvendigvis unikt nasjonalt.

Figur 51. Blomstereng ved strandpromenaden. Bilde: Kongsvinger kommune. Foto: Kjersti Dybendal

6.2.3 Sikre tilgang til friluftsområder og grønne lunger i nærmiljøet

Vi skal alle sikres tilgang til friluftsområder og grønne lunger i vårt nærmiljø. Natur i nærheten av områder mennesker bor er viktig av mange grunner, både for mennesker og for artene i naturen. Slik nærnatur og friluftsområder vil kunne tilby mange økosystemtjenester, som rekreasjon, stedsidentitet, undervisning, lek, filtrering av overflatevann, buffer mot oversvømmelser og funksjonsområder for arter. For barn og unge vil det være viktig å ivareta grønnstruktur nær skoler og barnehager. Natur- og skogpartier inntil boområder vil også være viktig for barns lek og for generell trivsel.

Figur 52. Ringshella er et populært turområde i Kongsvinger. Foto: Kjersti Dybendal

6.2.4 Unngå utbygging av karbonrike arealer så langt som mulig, spesielt myr

Karbonrike arealer, spesielt myr, bør bevares så langt som mulig. Dette vil også bidra svært positivt til reduksjon av klimagassutslipp i arealbrukssektoren og er et viktig tema i kommunens klimaplan. Myrer kan gi mange økosystemtjenester. For eksempel kan de rense vann, være flomdempende, lagre store mengder karbon og være permanente eller midlertidige leveområder for et stort mangfold av arter. Historisk har mange myrer blitt drenert og brukt i jordbruket. Naturlig dannes myrer over tusenvis av år, så for igjen å få tilgang til deres goder i vår livstid vil restaurering være nødvendig.

Figur 53. Motjennsmyra etter restaurering 2024. Foto: Kjersti Dybendal

6.2.5 Ta vare på og videreutvikle jord- og skogressursene i kommunen

Som det fremkommer av kunnskapsgrunnlaget utgjør jord- og skogarealene til sammen ca 85% av kommunens totale areal. Jordbruksressursene i Kongsvinger benyttes i hovedsak til dyrking av korn, potet, grovfôr og grønnsaker. Skogressursene i Kongsvinger er i hovedsak innrettet mot tømmerproduksjon, høsting av vilt, fisk, bær og utgjør i tillegg en utmarksbeiteressurs. Bærekraftig forvaltning av jord- og skogressursene i kommunen er viktig for å kunne nytte disse ressursene for fremtidige generasjoner.

Figur 54. Jordbrukslandskap i Kongsvinger. Foto: Kjersti Dybendal

De samlede landbruksarealene har store miljøverdier som hensyntas i næringsutøvelse. Både jord- og skogbruket forholder seg til lovverk og virkemidler som bidrar til at miljøverdiene hensyntas, og er viktige bidragsyttere for å nå nasjonale klimamålsetninger. I skogbruket tas det hensyn til blant annet friluftsliv, fugle- og dyreliv og andre kultur- og miljøverdier. I jordbruket utgjør kulturlandskapet et viktig miljøgode.

Figur 55. Skogslandskap i Kongsviner. Foto: Kjersti Dybendal

6.2.6 Videreutvikle blågrønne løsninger som håndterer overvann og styrker fokuset på arealutvikling som håndterer ekstremnedbør

Det er viktig å videreutvikle blågrønne løsninger for håndtering av overvann. I tillegg skal fokuset på arealutvikling som håndterer ekstremnedbør styrkes. Denne strategien berører flere fagområder og temaplaner. I forbindelse med arbeidet med naturmangfold vil arbeidet med blant annet naturbaserte løsninger, bekkeåpninger, og forskjellige tiltak innen klimatilpasning bidra til et økt biologisk mangfold.

Figur 56. Regnbed/fordrøyningsbed i Puttara. Foto: Kjersti Dybendal

Naturbaserte løsninger skal løse samfunnsutfordringer ved å ta utgangspunkt i naturens prosesser og økosystemer.

Figur 57. Åpen bekk i grøft langs grusvei i Puttara. Foto: Kjersti Dybendal

6.3 Handlingsdelen

Handlingsdelen inneholder et omfattende sett med handlinger, som samlet representerer en bruttoliste over alt kommunen ideelt sett ønsker å gjennomføre. Handlinger omfatter både oppdrag og tiltak. Kommunen har imidlertid ikke kapasitet til å realisere alle handlingene samtidig. Prioritering av handlinger (oppdrag og tiltak) skjer derfor gjennom kommunens handlings- og økonomiplan samt budsjett.

I denne planen skilles det mellom oppdrag og tiltak:

- Oppdrag er handlinger som kommunen kan gjennomføre innenfor egen budsjettramme, og eventuelt med støtte fra eksterne tilskuddsordninger. Disse er realistiske å gjennomføre i planperioden.

Temaplan for Naturmangfold

- Tiltak krever økonomiske ressurser utover kommunens ordinære budsjett og krever derfor særskilt finansiering. Det er ingen slike tiltak i planen nå.

I denne naturmangfoldsplanen er alle handlinger definert som oppdrag.

Oppdragslisten vil bli revidert årlig som en del av handlings- og økonomiplanprosessen. Prioritering og tidsplan for gjennomføring av handlingene vil også skje som en del av denne prosessen.

6.3.1 Oppdrag

Kategori	Navn	I andre planer	Strategi	Delmål
Oppfølging overordnede mål (P)	All kartlegging i forbindelse med reguleringsplaner skal følge miljødirektoratets instruks og offentliggjøres i naturbase og artskart	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Arbeide for å opprettholde/videreføre Sjukehuskogen som biologisk viktig område og nærnaturområde	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Beholde og reetablere kantsoner langs Glomma gjennom Kongsvinger by (langs strandpromenaden)	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Bidra til formidling av kunnskap om å ta i bruk varierte driftsformer i jordbruket.	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Bidra til gjennomføring av relevant naturtypekartlegging i kommunen	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Bidra til gjennomføring av relevante artskartlegginger i kommunen	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Delta aktivt i interkommunalt vannområdesamarbeid	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Delta i flere prosjekter innen forskning og utvikling for å finne nye metoder for bærekraftig jordbruk	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Delta i flere prosjekter innen forskning og utvikling for å finne nye metoder for et bærekraftig skogbruk.	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Eksisterende naturlige vassdrag og vannforekomster skal som hovedregel bevares, og degraderte vassdrag og meandere (elvesvinger) skal restaureres	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Etablere ny natur	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet

Temaplan for Naturmangfold

Kategori	Navn	I andre planer	Strategi	Delmål
Oppfølging overordnede mål (P)	Etablere slåttemark eller blomstereng på flere kommunale områder	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Forvalte og bruke jord- og skogsmark	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Gi innspill og bidra til restaurering av myrer i kommuneskogen i samarbeid med Statsforvalteren	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Gjennom skogbruksplanene videreføre og stimulere til bruk av ulike hogstformer som gir et kontinuerlig og variert skogbilde	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Gjennomføre en kartlegging av hvilke tiltak som må til for å redusere antall viltpåkjørslar i kommunen	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Gjennomføre en kartlegging av restaurerbar natur i kommunen	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Gjennomføre en kartlegging av viktige gyte- og oppvekstområder for fisk, elveos og randsoner.	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Gjennomføre en planvask	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Gjennomføre et treprosjekt i Kongsvinger by	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Gjennomføre årlig møte/seminarer om klima og naturhensyn for politikere og ansatte	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Identifisere og kartlegge grå arealer og potensiell restaurerbar natur	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Involvere barnehager og skoler i hensiktsmessige naturprosjekter som en del av undervisningen.	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Ivareta og etablere sammenhengende grønne korridorer fra bebyggelsen og ut i skogsområder/LNF områder	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Ivareta produktive jord- og skogbruksarealer i arealplanlegging.	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Ivareta Puttara som overvannsområde	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å

Temaplan for Naturmangfold

Kategori	Navn	I andre planer	Strategi	Delmål
				skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Ivareta Puttarastien og stinettverket i Puttara som grønn korridor og friluftsområde	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Jobbe for å få til viltovergang over E16	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Kartlegge drenerte myrer i kommuneskogen	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Kartlegge og vurdere omfanget av kultur- og naturverdier i hensynssoner knyttet til fredede kulturminner og kulturlandskap	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Kommunen skal prøve å oppnå arealnøytralitet i alle kommunens egne byggeprosjekter	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Kommuneskogen skal ta hensyn til hekkende fugl	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Lage en historisk oversikt over myrer som har blitt bygget ned i kommunen	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Lage en overordnet plan for grønnstruktur	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Administrative oppdrag (A)	Lage en plan for kommunens ivaretagelse av ansvarsarter og ansvarsnaturtyper	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Lage en tiltaksplan for bekjempelse av fremmede arter	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Lage en veileder eller sjekklister for hvordan naturhensyn skal vurderes og innarbeides i kommunens planer, prosjektarbeid og saksbehandling	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Lage et kart og en rapport som viser lukkede bekker og potensiale for å åpne disse bekkene	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Lage ny drift og skjøtselsplan for uteareal med et overordnet fokus på naturmangfold.	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Oppdatere kommunens gamle viltkart	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet

Temaplan for Naturmangfold

Kategori	Navn	I andre planer	Strategi	Delmål
Oppfølging overordnede mål (P)	Oppdatere kommunens hjorteviltplan	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Oppdatere kommunens strategi for jaktbart vilt	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Oppdatere/lage ny grøntanleggsplan for kommunen med et overordnet fokus på naturmangfold	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Oppdatert liste over tilskuddsodninger for naturmangfold skal ligge tilgjengelig på kommunens nettside til enhver tid	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Oppfordre innbyggere til å bruke artsobservasjoner til registrering av arter	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Orienter skogeiere om frivillig vern ordningen i forbindelse med rullering av skogbruksplan med miljøregistrering	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Overvann skal i størst mulig grad håndteres med naturbaserte løsninger som også fremmer arts mangfold	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Plan for skjøtsel og vedlikehold av kommunale uteområder	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Samarbeide tett med Statsforvalteren i oppdraget om bevaring av verdifull natur.	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Se på muligheter for å gjennomføre miljøtiltak i kommuneskogen	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Spore og synliggjøre arbeidet med naturmangfold på kommunens nettside	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Styrke samarbeidet mellom kommunen og GIR for å opplyse innbyggere om arbeidet med bekjempelse av fremmede arter.	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Søke politisk standpunkt om hvordan kommuneskogen skal driftes.	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Utarbeide et areal- og naturregnskap som skal ligge til grunn for kommuneplanens arealdel	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet

Temaplan for Naturmangfold

Kategori	Navn	I andre planer	Strategi	Delmål
Oppfølging overordnede mål (P)	Utarbeide temakart for naturmangfold	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Utvikle indikatorer for naturmangfoldsarbeidet	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Videreføre arbeidet med Utvalgte kulturlandskap Finnskogen (UKL Finnskogen).	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Vurdere behov av ulike verktøy til hjelp for å følge opp naturmangfold i plan- og byggesak	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Vurdere statlig sikring av verdifulle friluftsområder	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Økt oppfølging av produktive jord- og skogbruksarealer.	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Åpne bekker som er lagt i rør	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet
Oppfølging overordnede mål (P)	Årlig politisk orienteringssak om status på vannområdearbeid og tilstanden i kommunens vannforekomster	Økonomiplan: Ikke innarbeidet		Kongsvinger tar vare på kulturarven for å skape identitet, tilhørighet og stolthet

All kartlegging i forbindelse med reguleringsplaner skal følge miljødirektoratets instruks og offentliggjøres i naturbase og artskart

Hensikten med oppdraget er å sikre at all kartlegging i forbindelse med reguleringsplaner følger Miljødirektoratets instruks, og at resultatene offentliggjøres i Naturbase og Artskart. Dette skal bidra til at informasjonen blir tilgjengelig for alle, og legge til rette for åpenhet og god forvaltning av naturverdier.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Innenfor budsjetttramme

Arbeide for å opprettholde/videreføre Sjukehuskogen som biologisk viktig område og nærnaturområde

Hensikten med oppdraget er å vurdere å søke Miljødirektoratet om økonomisk støtte til sikring og bevaring av Sykehuskogen som friluftsområde og nærnatur og byskog i byen. Det geografiske området Sykehuskogen må defineres nærmere i prosessen. Sykehuskogen vil da få status som statlig sikret friluftslivsområde, noe som utløser mulighet for å søke ytterligere støtte til tiltak till opparbeiding av område, tilrettelegging og skjøtsel av skogen.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Avhengig av ekstern finansiering gjennom tilskuddordningen 10.

Beholde og reetablere kantsoner langs Glomma gjennom Kongsvinger by (langs strandpromenaden)

Hensikten med oppdraget er å bevare og reetablere kantsoner langs Glomma gjennom Kongsvinger by, spesielt langs strandpromenaden. Ved å sikre trær, busker og annen kantvegetasjon langs elva skapes viktige «grønne korridorer» som fremmer et rikt biologisk mangfold, både for arter som lever i og langs elvebredden, inkludert fisken. Dette tiltaket skal styrke livsvilkårene for arter i og rundt Glomma i byområdet. Samarbeidspartner er Fylkeskommunen.

Ansvar: KKE

Finansiering: Innenfor budsjettrammen + ekstern finansiering.

Bidra til formidling av kunnskap om å ta i bruk varierte driftsformer i jordbruket.

Hensikten med oppdraget er å bidra til formidling av kunnskap om varierte driftsformer i landbruket, for å ivareta matberedskap, biologisk mangfold og andre miljøverdier.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Krever ekstern finansiering gjennom tilskuddsordningene 1.

Bidra til gjennomføring av relevant naturtypekartlegging i kommunen

Hensikten med oppdraget er å etablere et solid kunnskapsgrunnlag gjennom relevant naturtypekartlegging, som kan støtte saksbehandling, forvaltning og rullering av kommuneplanens arealdel. Kommunen har ansvar for å tilrettelegge og organisere kartleggingen, være pådriver for å søke ekstern finansiering, og årlig gi innspill til Statsforvalteren om naturtypekartlegging i kommunen. Kartleggingen skal utføres av fagpersoner og følge Miljødirektoratets kartleggingsinstruks.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Innenfor budsjettrammen og ekstern finansiering ved bruk av tilskuddsordning 1.

Bidra til gjennomføring av relevante artskartlegginger i kommunen

Hensikten med Oppdraget er å bidra til gjennomføring av relevante artskartlegginger i kommunen for å følge opp overordnede regionale og nasjonale handlingsplaner og forskrifter knyttet til truede arter og ansvarsarter. Tiltaket skal også øke kunnskapen om viktige arter i kommunen, slik at forvaltningen kan styrkes. Eksempler på kartlegginger inkluderer edelkreps, elvemusling, rødlista småfuglbestand i skog, salamanderdammer på kommunal grunn og gamle, store trær i Øvrebyen.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Innenfor budsjettramme og tilskuddordningen 1

Delta aktivt i interkommunalt vannområdesamarbeid

Hensikten med oppdraget er å sikre at kommunen har en aktiv rolle i det interkommunale vannområdesamarbeidet, og fungerer som en pådriver for forbedring av vannkvaliteten i kommunens vannforekomster. Gjennom dette arbeidet bidrar kommunen til bærekraftig vannforvaltning og oppfyllelse av nasjonale miljømål.

Ansvar: Miljø og samfunn

Innenfor budsjettrammen

Delta i flere prosjekter innen forskning og utvikling for å finne nye metoder for bærekraftig jordbruk

Hensikten med oppdraget er å delta i forsknings- og utviklingsprosjekter som kan bidra til å finne nye metoder for et bærekraftig jordbruk. Kommunen har vært en aktiv bidragsyter i arbeidet med forskrift om regionale miljøkrav (RMK), som er et viktig verktøy for å fremme miljøvennlig landbrukspraksis.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Krever ekstern finansiering

Delta i flere prosjekter innen forskning og utvikling for å finne nye metoder for et bærekraftig skogbruk.

Hensikten med oppdraget er å delta i forsknings- og utviklingsprosjekter som kan bidra til å finne nye metoder for et bærekraftig skogbruk. Kommunen har allerede tatt initiativ til slikt arbeid, noe som blant annet har resultert i rapporten Potensiell karbonmengde i myrer i Kongsvinger kommune.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Krever ekstern finansiering

Eksisterende naturlige vassdrag og vannforekomster skal som hovedregel bevares, og degraderte vassdrag og meandere (elvesvinger) skal restaureres

Hensikten med oppdraget er å bevare eksisterende naturlige vassdrag og vannforekomster som hovedregel, samt å restaurere degraderte vassdrag for å forbedre fiskeforholdene og styrke økosystemenes helse og funksjon.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Innenfor budsjettrammen og tilskuddsordning 1,2,3,4 eller 5.

Etablere ny natur

Hensikten med oppdraget er å bidra til økt biologisk mangfold og forbedring av økologiske funksjoner ved å etablere nye naturområder. Dette kan omfatte restaurering av tidligere påvirkede arealer eller etablering av helt nye habitater, med mål om å styrke naturens evne til å støtte arter, økosystemtjenester og langsiktig bærekraft i kommunen. Tiltaket skal også fremme miljøkvalitet og bidra til å møte nasjonale og lokale mål for naturmangfold og klima. Tiltaket er relevant i alle plansaker, utbygging etc. hvor det tas natur som må erstattes. Tiltaket skal ikke gå utover dyrket mark.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Innenfor budsjetttramme og ekstern finansiering

Etablere slåttemark eller blomstereng på flere kommunale områder

Hensikten med oppdraget er å legge til rette for arter som lever i og rundt slåttemark, som for eksempel noen planter, sopper og pollinerende insekter. Ved å etablere 1 nytt område hvert år økes leveområdene for mange arter. Kan oppnås ved å droppe plenklipping. Blomsterengene skal opprettes både i byen og på tettsteder.

Ansvar: KKE

Finansiering: tilskuddsordningen 1.

Forvalte og bruke jord- og skogsmark

Hensikten med oppdraget er å sikre en bærekraftig forvaltning og bruk av jord- og skogsmark, der hensyn til produktivitet, vitalitet, biologisk mangfold og friluftsliv ivaretas i et langsiktig perspektiv. Tiltaket skal bidra til at naturressursene brukes på en måte som støtter både økologiske og samfunnsmessige verdier over tid.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Krever ekstern finansiering gjennom følgende ordninger: SMIL, RMP, PT, NMSK

Gi innspill og bidra til restaurering av myrer i kommuneskogen i samarbeid med Statsforvalteren

Hensikten med oppdraget er å være pådriver for få til et godt samarbeid med grunneiere og Statsforvalteren om restaurering av myrer. Det må vurderes eierforhold og hvilke myrer som gir størst positiv effekt. Tiltaket må gjennomføres i tett samarbeid med Statsforvalteren.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Innenfor budsjettrammen, men kan vurdere tilskuddsordningen 13

Gjennom skogbruksplanene videreføre og stimulere til bruk av ulike hogstformer som gir et kontinuerlig og variert skogbilde

Hensikten med oppdraget er å øke graden av alternative hogstformer på dertil egnede arealer. Skogbruksplanlegging med miljøregistrering gir føringer for dette.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Krever ekstern finansiering - Tilskuddsordningene 1 og 16

Gjennomføre en kartlegging av hvilke tiltak som må til for å redusere antall vilt påkjørsler i kommunen

Hensikten med oppdraget er å kartlegge hvilke tiltak som må iverksettes for å redusere antall vilt påkjørsler i kommunen, med mål om å forbedre dyrevelferd og øke trafikksikkerheten. Arbeidet baseres på kommunens eksisterende kart over vilt påkjørsler, og skal resultere i en rapport som viser problemområder, mulige tiltak og tilhørende kostnader. Tiltaket skal gjennomføres i samarbeid med fylkeskommunen og Statens vegvesen.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Innenfor budsjettamme og krever ekstern finansiering, og den eksterne finansieringer ligger innenfor tilskuddsordninger 1 og 4.

Gjennomføre en kartlegging av restaurerbar natur i kommunen

Hensikten med oppdraget er å kartlegge restaurerbar natur i kommunen for å identifisere områder med potensial for naturrestaurering. Dette skal danne grunnlag for målrettede tiltak som kan bidra til å styrke naturmangfold.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Innenfor budsjettammen og tilskuddsordning 1.

Gjennomføre en kartlegging av viktige gyte- og oppvekstområder for fisk, elveos og randsoner.

Hensikten med oppdraget er å sikre kunnskap om biologisk viktige områder i kommunens vassdrag ved å gjennomføre en grundig kartlegging av viktige gyte- og oppvekstområder for fisk, samt elveos og randsoner. Disse områdene er avgjørende for å opprettholde fiskebestander og det generelle naturmangfoldet, da de fungerer som livsviktige habitat og bidrar til økologisk balanse i vassdragene. Kartleggingen skal legge grunnlaget for målrettede tiltak som beskytter og forbedrer kvaliteten på disse økosystemene. Oppdraget innebærer tett samarbeid med relevante organisasjoner, grunneiere og fagmiljøer som har kompetanse og erfaring innen vannmiljø, slik at kunnskap og ressurser utnyttes best mulig i arbeidet med å ivareta kommunens naturmangfold.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Innenfor budsjettamme og krever ekstern finansiering, tilskuddordning 1

Gjennomføre en planvask

Hensikten med oppdraget er at kommunen oppdaterer og reviderer eldre arealplaner for å sikre at arealbruken er i tråd med gjeldende regelverk og nasjonale forventninger, særlig med hensyn til naturmangfold, klima og jordvern. Revisjonen skal vurdere om tidligere godkjent arealbruk bør endres

eller tas ut for å bedre ivareta miljøhensyn, og om endringer i klima krever oppheving eller justering av gjeldende planer.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Innenfor budsjettrammen og tilskuddsordning 1.

Gjennomføre et treprosjekt i Kongsvinger by

Hensikten med oppdraget er å få kartlagt og byttet ut døde trær i byrom, og etablere mer trær i byen og byrom generelt. Døde trær kan ha en positiv betydning for naturmangfoldet, så utbytting av døde trær må vurderes avhengig av hvor de er plassert i byromet. Kommunen skal prøve å oppgradere og supplere trær kontinuerlig. Tiltaket har en direkte kobling til kommunedelplan for kulturminner. Ved nyplanting av trær skal det alltid tas hensyn til naboeiendommer, og dialog med berørte grunneiere etableres i forkant.

Ansvar: KKE

Finansiering: Innenfor budsjettrammen og tilskuddsordning 1 og 8.

Gjennomføre årlig møte/seminarer om klima og naturhensyn for politikere og ansatte

Hensikten med oppdraget er å gi ansatte og politikere en felles forståelse for hvilke naturverdier som finnes i kommunen og hvordan vi skal ivareta dem. Seminarene kan gjennomføres av interne eller eksterne ressurspersoner.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: innenfor budsjettrammen og tilskuddsordning 1

Identifisere og kartlegge grå arealer og potensiell restaurerbar natur

Hensikten med oppdraget er å skaffe en oversikt over hvor mye grå arealer kommunen har slik at vi kan utnytte eventuelle potensialer som ligger i dem. Feks. Restaurering av ett stykke natur som betingelse for nedbygging av ett annet stykke natur. Hva er fortettings-potensialet i de allerede bebygde (grå) arealene?

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Innenfor budsjettrammen

Involvere barnehager og skoler i hensiktsmessige naturprosjekter som en del av undervisningen.

Hensikten med oppdraget er å involvere barnehager og skoler i hensiktsmessige naturprosjekter som en integrert del av undervisningen, for å fremme bevissthet og engasjement for naturmangfold blant barn og unge. Kommunen gjennomfører et pilotprosjekt i 2025 sammen med Vangen barnehage og Langeland barnehage, som grunnlag for videre satsing på samarbeid med barnehager og skoler.

Ansvar: KKE

Finansiering: Innenfor budsjettramme og tilskuddsordningen 1.

Ivareta og etablere sammenhengende grønne korridorer fra bebyggelsen og ut i skogsområder/LNF områder

Hensikten med oppdraget er å sørge for en grønn innfrastuktur for dyreliv. Størrelsen, kvaliteten og hvordan de ulike områdene henger sammen med andre områder i landskapet, er viktig. Prinsipper for grønn arealplanlegging må benyttes. Arbeidet må samkjøres med ferdselsåreplan. Dette vil bli et viktig forarbeid til en framtidig revidering av kommuneplanens arealdel.

Ansvar Miljø og samfunn

Finansiering: Innfor budsjettrammen + ekstern finansiering - Tilskuddsordning 1.

Ivareta produktive jord- og skogbruksarealer i arealplanlegging.

Hensikten med oppdraget er å ivareta produktive jord- og skogbruksarealer gjennom arealplanlegging, med mål om å begrense nedbygging av disse viktige ressursene. Tiltaket skal bidra til bærekraftig arealbruk og sikre langsiktig matproduksjon og biologisk mangfold.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Innenfor budsjettrammen

Ivareta Puttara som overvannsområde

Hensikten med oppdraget er å ivareta Puttara som et viktig overvannsområde. Området har en sentral funksjon i håndtering av overvann og bidrar til å redusere flomfare, samtidig som det har potensial for økologiske og rekreative verdier.

Ansvar: Miljø og samfunn i samarbeid med GIVAS

Finansiering: Innenfor budsjettramme og ekstern finansiering

Ivareta Puttarastien og stinettverket i Puttara som grønn korridor og friluftsområde

Hensikten med oppdraget er å bevare og videreutvikle Puttarastien og stinettverket i Puttara som en grønn korridor og attraktivt friluftsområde. Dette skal sikre viktige forbindelser for dyreliv og samtidig legge til rette for trygg og bærekraftig ferdsel for innbyggere og besøkende. Oppdraget bidrar til å styrke naturmangfoldet, fremme helse og trivsel gjennom naturopplevelser, og sikre langsiktig bevaring av verdifulle naturområder i kommunen.

Ansvar: Miljø og samfunn

Jobbe for å få til viltovergang over E16

Hensikten med oppdraget er å fremme etablering av en viltovergang over E16 for å redusere barrieren motorveien utgjør for det viktige vilttrekket mellom Dunderdal og Gulli bru. Tiltaket skal bidra til å sikre

dyrelivets bevegelsesmuligheter, redusere risikoen for trafikkskader, og ivareta økologiske forbindelser gjennom samarbeid med Statens vegvesen og fylkeskommunen.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Innenfor budsjetttrammen og tilskuddsordningen 4

Kartlegge drenerte myrer i kommuneskogen

Hensikten med oppdraget er å lage en oversikt over drenerte myrer i kommunen som kan brukes som underlag for å se på hvilke myrer som er best egnet for restaurering. Tiltaket gir forutsetning for videre planlegging av restaureringstiltak.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Krever ekstern finansiering gjennom tilskuddsordningen 1.

Kartlegge og vurdere omfanget av kultur- og naturverdier i hensynssoner knyttet til fredede kulturminner og kulturlandskap

Hensikten med oppdraget er å kartlegge og vurdere omfanget av både kultur- og naturverdier i hensynssoner knyttet til fredede kulturminner og kulturlandskap. Siden disse hensynssonene ofte inneholder viktige naturverdier på grunn av lang tids urørt tilstand, er det viktig å sikre at både kultur- og naturverdiene blir godt dokumentert og forvaltet.

Ansvar: miljø og samfunn

Finansiering: Tilskuddsordning 1

Kommunen skal prøve å oppnå arealnøytralitet i alle kommunens egne byggeprosjekter

Hensikten med oppdraget er å prøve å oppnå arealnøytralitet i alle kommunens egne byggeprosjekter der kommunen er både grunneier og utbygger. Dette tiltaket skal bidra til å redusere arealendringer, som er den største trusselen mot naturmangfoldet.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Innenfor budsjetttrammen + ekstern finansiering - Tilskuddsordning 1

Kommuneskogen skal ta hensyn til hekkende fugl

Hensikten med oppdraget er å ta ekstra hensyn til hekkende fugl i kommuneskogen. I hekketiden (normalt perioden mai, juni og juli) skal skogsdrift i skog av spesiell betydning for fuglelivet unngås, så lenge det ikke er nødvendig for å komme til bakenforliggende skog.

Disse skogtypene er:

- a) Gjengrodde områder som tidligere var åpne landskaper, dyrket mark eller beiteområder.
- b) Kantsoner mot kulturlandskap, vannstrenger og våtmarksområder
- c) Myrskog og sumpskog
- d) Lauvtredominert skog

For eldre (hogstklasse 4 og 5), flersjiktet, lauvtredominert skog skal skogsdrift i denne perioden unngås.

Med skogsdrift menes maskinell hogst av skogsvirke til industriformål av et visst omfang.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Innenfor budsjettrammen men kan benytte tilskuddordning 1

Lage en historisk oversikt over myrer som har blitt bygget ned i kommunen

Hensikten med oppdraget er å lage en historisk oversikt over myrer som har blitt bygget ned i kommunen. Dette skal gi et kunnskapsgrunnlag for å synliggjøre tidligere arealinngrep i viktige myrområder, og bidra til bedre forståelse av myrenes verdi og muligheter for framtidig restaurering og vern.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Innenfor budsjettramme og tilskuddsordning 1.

Lage en overordnet plan for grønnstruktur

Hensikten med oppdraget er at kommunen lager en plan for å vurdere grønnstrukturen i alle arealplaner i nærområdene til byer og tettsteder. Miljødirektoratets rapport [Grønnstruktur i arealplanlegging - miljodirektoratet.no](https://www.miljodirektoratet.no) brukes som en veileder for planen. Planen bør også inneholde retningslinjer for bærekraftig og miljøvennlig forvaltning av uteområder mht Naturmangfoldsplan, klimaplan og eventuelt andre planer som er relevant. Denne planen erstatter den nåværende grøntanleggsplanen.

Ansvar: Miljø og samfunn.

Finansiering: Innenfor budsjettramme og eventuell ekstern finansiering - Tilskuddsordning 1

Lage en plan for kommunens ivaretagelse av ansvarsarter og ansvarsnaturtyper

Hensikten med oppdraget er å følge opp Statsforvalterens rapport om ansvarsnaturtyper og arter i Hedmark fra 2023. Planen skal beskrive hvor ansvarsartene og naturtypene er og hvordan kommunen kan ivareta dem.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Krever ekstern finansiering fra tilskuddsordning 1

Lage en tiltaksplan for bekjempelse av fremmede arter

Hensikten med oppdraget er at Kongsvinger kommune skal initiere et samarbeid med nabokommuner og GIR om bekjempelse av fremmede arter. Et mål med tiltaket er å opplyse innbyggere om arbeidet med bekjempelse av fremmede arter.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Krever ekstern finansiering - Tilskuddsordning 1.

Lage en veileder eller sjekkliste for hvordan naturhensyn skal vurderes og innarbeides i kommunens planer, prosjektarbeid og saksbehandling

Hensikten med Oppdraget er å utvikle en tydelig veileder og sjekkliste som sikrer at naturhensyn systematisk vurderes og integreres i kommunens planer, prosjektarbeid og saksbehandling. Dette skal bidra til bedre beslutningsgrunnlag, økt bevissthet om naturmangfoldets verdi, og sikre at kommunen etterlever nasjonale og lokale miljømål i sitt arbeid. En veileder vil gjøre det enklere for planleggere og byggsaksbehandlere å ivareta naturmangfoldet

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Innenfor budsjettammen

Lage et kart og en rapport som viser lukkede bekker og potensiale for å åpne disse bekkene

Hensikten med oppdraget er å utarbeide et kart og en rapport som gir oversikt over lukkede bekker i Kongsvinger by, samt vurdere potensialet for å åpne disse bekkene. I samarbeid med GIVAS skal kommunen få bedre kunnskap om hvor bekkene er lagt i rør, hvilke kostnader som er forbundet med å åpne dem, og hvilke konsekvenser en åpning vil ha for naturmangfoldet.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: krever ekstern finansiering

Lage ny drift og skjøtselsplan for uteareal med et overordnet fokus på naturmangfold.

Hensikten med oppdraget er å oppdatere kommunens grøntanleggsplan i tråd med kunnskapsgrunnlaget i naturmangfoldsplanen, og sett i sammenheng med kommunens klimaplan samt ny kunnskap om klimatilpasning og bruk av naturbaserte løsninger for overvann. Planen må gjelde for både byen og tettsteder. Det skal også lage en skjøtselsplan for kommunale veikanter med fokus på tilrettelegging for pollinerende insekter. Hensikten med oppdraget er å lage en gode rutine for skjøtsel av kommunale veikanter, som tar hensyn til pollinerende insekter og blomstrende planter.

Ansvar: KKE

Finansiering: innenfor budsjettammen og eventuelt tilskuddsordning 1.

Oppdatere kommunens gamle viltkart

Hensikten med oppdraget er å oppdatere kommunens gamle viltkart, digitalisere det og gjøre det tilgjengelig som et nytt temakart for naturmangfold. Dette skal forbedre oversikten over viktige viltområder, legge til rette for bedre planlegging og forvaltning, og styrke kommunens arbeid med å ivareta biologisk mangfold.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Innenfor budsjettamme og tilskuddsordning 1 eller 4.

Oppdatere kommunens hjorteviltplan

Hensikten med oppdraget er å oppdatere kommunens hjorteviltplan for å sikre en god forvaltning av hjorteviltbestanden. Dette skal bidra til å ivareta både dyrevelferd, økologisk balanse og samfunnets interesser knyttet til jakt, trafikk og arealbruk.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Innenfor budsjettammen

Oppdatere kommunens strategi for jaktbart vilt

Hensikten med oppdraget er at kommunen skal oppdatere retningslinjer og rammeverk for viltforvaltningen av alt jaktbart vilt.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Innfor budsjettammen, men avhengig av tilskuddmidler gjennom tiltaksordningene 4

Oppdatere/lage ny grøntanleggsplan for kommunen med et overordnet fokus på naturmangfold

Hensikten med oppdraget er å oppdatere eller lage en ny grøntanleggsplan for kommunen med et overordnet fokus på naturmangfold. Planen skal inkludere retningslinjer for bærekraftig og miljøvennlig forvaltning av uteområder, i tråd med naturmangfoldsplanen, klimaplanen og andre relevante planer.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Innenfor budsjettamme og ekstern finansiering

Oppdatert liste over tilskuddsordninger for naturmangfold skal ligge tilgjengelig på kommunens nettside til enhver tid

Hensikten med oppdraget er å sikre at en oppdatert liste over tilskuddsordninger for naturmangfold alltid er tilgjengelig på kommunens nettside. Dette skal gjøre det enklere for innbyggere og aktører å finne relevant informasjon og søke om støtte til tiltak som fremmer naturmangfold.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Innenfor budsjettamme

Oppfordre innbyggere til å bruke artsobservasjoner til registrering av arter

Hensikten med oppdraget er å få flere innbyggere til å legge inn sine artsobservasjoner direkte i artskart. Kommunen får mange henvendelser om artsobservasjoner. For at disse skal fanges opp i kommunens saksbehandling må de legges inn i artskart.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Innenfor budsjettrammen

Orienterer skogeiere om frivillig vern ordningen i forbindelse med rullering av skogbruksplan med miljøregistrering

Hensikten med oppdraget er å orientere skogeiere om ordningen med frivillig vern i forbindelse med rullering av skogbruksplan med miljøregistrering. Frivillig vern gir skogeiere mulighet til å verne biologisk viktige områder mot kompensasjon. Kommunen, som selv er skogeier, kan vurdere muligheten for frivillig vern i egen skog, samt gå i dialog med andre grunneiere for å oppfordre til vern av verdifulle arealer. Dette oppdraget skal gjennomføres i tett samarbeid med Statsforvalteren.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Innenfor budsjettrammen

Overvann skal i størst mulig grad håndteres med naturbaserte løsninger som også fremmer artsmangfold

Hensikten med oppdraget er at kommunen i sine byggeprosjekter skal å sikre at overvann i størst mulig grad håndteres med naturbaserte løsninger som også fremmer artsmangfold. Naturbaserte løsninger innebærer å møte samfunnsutfordringer ved å ta utgangspunkt i naturlige prosesser og økosystemer. Kommunen skal derfor, der det er mulig, benytte slike løsninger i egne byggeprosjekter for å oppnå både miljømessige og klimatilpassede gevinster.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Krever ekstern finansiering

Plan for skjøtsel og vedlikehold av kommunale uteområder

Hensikten med oppdraget er at kommunen utarbeider en plan for skjøtsel og vedlikehold av kommunale uteområder som i større grad fremmer naturmangfold. Tiltaket forutsetter samarbeid med en konsulent med biologfaglig kompetanse for å sikre faglig forankring.

Ansvar: KKE

Finansiering: Tilskuddsordning 1.

Samarbeide tett med Statsforvalteren i oppdraget om bevaring av verdifull natur.

Hensikten med oppdraget er at kommunen skal ha et tett samarbeid med Statsforvalteren i deres arbeid med prosjektet bevaring av verdifull natur. Kommunen kan komme med innspill på viktige og verdifulle naturområder som bør kartlegges i prosjektet.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Innenfor budsjettrammen

Se på muligheter for å gjennomføre miljøtiltak i kommuneskogen

Hensikten med oppdraget er å se på om kommunen som skogeier kan søkte midler til å gjennomføre for eksempel skjøtselstiltak, langsiktig bevaring av spesielle miljøverdier eller bevaring av villmarkspregede områder i kommuneskogen.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Krever ekstern finansiering gjennom tiltaksordningene 16 og 1

Spore og synliggjøre arbeidet med naturmangfold på kommunens nettside

Hensikten med oppdraget er å spore og synliggjøre arbeidet med naturmangfold i kommunen ved å opprette et dashboard som viser indikatorer og måloppnåelse knyttet til planen. Dette skal gi ansatte, innbyggere og politikere enkel tilgang til alt tilgjengelig materiale og kunnskapsgrunnlag om naturmangfold i Kongsvinger. Tiltaket innebærer å gjøre både historisk og ny informasjon lett tilgjengelig på kommunens nettside for økt åpenhet og engasjement.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: innen budsjettrammen og eventuell ekstern finansiering i tilskuddsordning 1.

Styrke samarbeidet mellom kommunen og GIR for å opplyse innbyggere om arbeidet med bekjempelse av fremmede arter.

Hensikten med tiltaket er å styrke samarbeidet mellom kommunen og GIR for å øke kunnskapen blant innbyggerne om bekjempelse av fremmede arter. Gjennom felles informasjonsarbeid skal tiltaket bidra til å forebygge spredning av invasive arter, engasjere lokalsamfunnet og fremme ansvarlig håndtering av avfall og biologisk materiale som kan påvirke naturmangfoldet.

Ansvar: Miljø og samfunn

Tilskuddsordningen: 1

Søke politisk standpunkt om hvordan kommuneskogen skal driftes.

Hensikten med oppdraget er å søke politisk avklaring på hvordan kommuneskogen skal forvaltes, med særlig vekt på å balansere økonomiske og miljømessige hensyn. Tiltaket skal bidra til en tydeligere beslutningsprosess der eventuelle interessenhetninger mellom økonomi og miljø ivaretas på en bærekraftig måte.

Ansvar: Miljø og samfunn og kommunestyret

Finansiering: Innenfor budsjettrammen

Utarbeide et areal- og naturregnskap som skal ligge til grunn for kommuneplanens arealdel

Temaplan for Naturmangfold

Hensikten med oppdraget er å danne et viktig grunnlag for naturforvaltning og for en revidering av kommuneplanens arealdel. Tilgang til et naturregnskap gir forutsetninger for helhetlig forvaltning av kommunens arealer.

Ansvar: Miljø og samfunn og regionalt GIS-samarbeid

Finansiering: Innenfor budsjetttrammen + eventuell ekstern finansiering - Tilskuddsordning 1

Utarbeide temakart for naturmangfold

Hensikten med oppdraget er å samle all tilgjengelig informasjon om naturmangfold i kommunen i ett samlet temakart. Dette inkluderer data om arter, naturtyper, vilt, skogskartlegginger, ansvarsarter og ansvarsnaturtyper. Målet er å gi et helhetlig og lett tilgjengelig kunnskapsgrunnlag som kan støtte planlegging og forvaltning.

Ansvar: miljø og samfunn og regionalt GIS-samarbeid

Finansiering: Innfor budsjetttrammen og eventuell ekstern finansiering tilskuddsordning 1

Utvikle indikatorer for naturmangfoldsarbeidet

Hensikten med oppdraget er å utvikle indikatorer som kan måle framdrift og effekt av naturmangfoldsarbeidet. Dette skal sikre at kommunen kan følge med på om tiltakene bidrar til å ivareta og styrke naturmangfoldet, og dermed styre innsatsen i riktig retning.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: innenfor budsjetttrammen

Videreføre arbeidet med Utvalgte kulturlandskap Finnskogen (UKL Finnskogen).

Hensikten med oppdraget er å videreføre arbeidet med Utvalgte kulturlandskap Finnskogen (UKL Finnskogen), som skal sikre bevaring av verdifulle kulturlandskap med stor biologisk og kulturhistorisk verdi. UKL Finnskogen består av seks kjerneområder fordelt på kommunene Våler, Åsnes, Grue og Kongsvinger, hvor Jammerdal og Abborhøgda utgjør kjerneområdene i Kongsvinger. Landbrukskontoret for Våler og Åsnes har det administrative ansvaret for tilskuddsordningen, mens alle kommunene deltar aktivt i gjennomføringen av fellestiltak. Kommunene skal også vurdere tiltak som bidrar til å ivareta verdifulle kulturlandskap utenfor Finnskogen.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Innenfor budsjetttrammen og ekstern finansiering.

Vurdere behov av ulike verktøy til hjelp for å følge opp naturmangfold i plan- og byggesak

Hensikten med oppdraget er å vurdere behovet for ulike verktøy som kan styrke oppfølgingen av naturmangfold i plan- og byggesaker. Eksempler på slike verktøy er generelle planbestemmelser, sjekklistor, veiledningsmateriell til utbyggere og tiltakshavere, samt miljøkrav og maler for miljøoppfølgingsplaner. Målet er å sikre at naturhensyn integreres mer systematisk og effektivt i kommunens planarbeid.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Innenfor budsjettrammen og tilskuddsordning 1.

Vurdere statlig sikring av verdifulle friluftsområder

Hensikten med oppdraget er å sikre, og potensielt verne, verdifulle naturområder fra forringelse gjennom statlig sikring av viktige friluftsområder. Områder som er aktuelle kan eksempelvis være gammel skog egnet for verning eller leveområder for rødlistede arter. Vurdering må gjøres løpende, basert på innkommende kunnskap og andre hensyn.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Avhengig av ekstern finansiering gjennom tilskuddsordningen 10.

Økt oppfølging av produktive jord- og skogbruksarealer.

Hensikten med oppdraget er å styrke oppfølgingen av produktive jord- og skogbruksarealer gjennom kontroller utover minstekravene. Dette inkluderer kontroll av produksjonstilskudd (PT) og regionalt miljøprogram (RMP), samt oppfølging av driveplikt, foryngelsesplikt og miljøhensyn ved skogsdrift. Målet er å sikre bærekraftig bruk og vern av naturressursene i kommunen.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Innenfor budsjettrammen og ekstern finansiering.

Åpne bekker som er lagt i rør

Hensikten med oppdraget er å åpne bekker som tidligere er lagt i rør, i tråd med anbefalingene i kart og rapport som viser lukkede bekker og potensialet for å åpne disse. Oppdraget følger retningslinjene i dokumentet Overvannshåndtering – Mål, strategier og veileder for Kongsvinger kommune.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Krever seksten finansiering

Årlig politisk orienteringssak om status på vannområdearbeid og tilstanden i kommunens vannforekomster

Hensikten med oppdraget er å gi politikerne en årlig status på vannområdearbeid og tilstanden i kommunens vannområdesamarbeid. En årlig orienteringssak vil gjøre arbeidet mer kjent og forståelig for kommunens politikere og kommunens ansatte. I henhold til Vannforskriften skal vannforekomstene i kommunen forbedres og gjenopprettes slik at de har minst god tilstand. Det skal også beskyttes mot forringelse.

Ansvar: Miljø og samfunn

Finansiering: Innenfor budsjettrammen

6.3.2 Tiltak

Beløp i 1000

Navn	Innarbeidet i økonomiplanen	Delmål	Strategi
------	-----------------------------	--------	----------

7 Vedlegg

7.1 Vedlegg 1 - Kunnskapsgrunnlag for plan for naturmangfold 2025

[Her kan du lese - Kunnskapsgrunnlag for plan for naturmangfold 2025.](#)

7.2 Vedlegg 2 - Spørreundersøkelse om naturmangfold 2024

[Her kan du lese vedlegg 2 - spørreundersøkelse for naturmangfold 2024.](#)